



Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
katedra pedagogiky

Bakalářská práce

Domácí vzdělávání

Vypracovala: Helena Vostřáková
Vedoucí práce: Mgr. Margareta Garabiková Pártlová, Ph.D.

České Budějovice 2023

Prohlašuji, že jsem svou bakalářskou práci vypracovala samostatně, pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Dále prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě, elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této práce. Dále souhlasím s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 7. července 2023

Helena Vostřáková

Děkuji vedoucí mé bakalářské práce Mgr. Margaretě Garabikové Pártlové, Ph.D. za cenné rady, připomínky a odborné vedení této práce. Dále děkuji své rodině za trpělivost a podporu nejen při psaní práce, ale i v průběhu celého studia. Rovněž bych také ráda poděkovala respondentům za jejich ochotu a čas. Bez jejich pomoci by tato bakalářská práce nemohla být napsána.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá tématem domácího vzdělávání. V teoretické části jsou vymezeny základní pojmy domácího vzdělávání, počátky a vývoj domácího vzdělávání, jeho průběh a také pravidla a podmínky, které musí být naplněny, aby mohlo být uskutečňováno.

Praktická část je realizována kvalitativním výzkumem, formou polostrukturovaného interview. Je zacílena na samotné rodiče, kteří domácí vzdělávání praktikují. Popisuje důvody, které dotazované rodiče vedly k volbě domácího vzdělávání; vztah rodiny a školy, kam bylo dítě přijato k plnění povinné školní docházky; průběh domácího vzdělávání; otázku socializace doma vzdělávaných dětí a také přednosti a nedostatky, které dotazovaní rodiče v domácím vzdělávání spatřují. Výzkumného šetření se zúčastnilo pět rodin.

Klíčová slova: domácí vzdělávání, domácí škola, individuální vzdělávání, alternativní vzdělávání, unschooling

ABSTRACT

The bachelor's thesis focuses on home education. The theoretical part describes basic terms related to home education, its origins, development, progress, as well as the rules and conditions that need to be fulfilled for its implementation.

The practical part involves qualitative research conducted through semi-structured interviews with parents who practice home education. The research explores the reasons behind the parent's decision to choose home education, the relationship between the family and the school where the children are enrolled for compulsory school attendance, the process of home education, the issue of socialization for home-educated children, and the advantages and disadvantages perceived by the interviewed parents. The research involved the participation of five families.

Key words: home education, homeschooling, individual education, alternative education, unschooling

OBSAH

Úvod	8
Základní pojmy domácího vzdělávání	9
Domácí vzdělávání.....	9
Autonomie jedince a jeho přirozená touha po samovzdělávání	10
Tradiční školský vzdělávací systém versus domácí vzdělávání	10
Přední námitky proti domácímu vzdělávání	12
Socializace a individualizace dítěte	12
Odborná způsobilost rodičů	13
Počátky a vývoj domácího vzdělávání	13
Počátky domácího vzdělávání ve Spojených státech amerických	13
Počátky a vývoj domácího vzdělávání v České republice	14
Průběh domácího vzdělávání	15
Pravidla a podmínky, za nichž může být domácí vzdělávání realizováno	17
Zařazení dítěte do domácího vzdělávání	17
Žádost o povolení individuálního vzdělávání	17
Rozhodnutí o povolení individuálního vzdělávání	18
Příprava školy	18
Hodnocení individuálně vzdělávaného dítěte.....	18
Zrušení domácího vzdělávání.....	20
Rozhodnutí o zrušení povolení individuálního vzdělávání	20
Úvod do praktické části	21
Cíl práce	21
Výzkumné otázky	21
Metodologie výzkumu	22
Použitá metoda získávání výzkumných dat.....	22
Použitá metoda analýzy výzkumných dat	23

Výzkumný vzorek	23
Rodina A	23
Rodina B	24
Rodina C	24
Rodina D	25
Rodina E.....	25
Výsledky výzkumného šetření	26
Vyhodnocení výzkumné otázky č. 1	26
Vyhodnocení výzkumné otázky č. 2	27
Vyhodnocení výzkumné otázky č. 3	29
Vyhodnocení výzkumné otázky č. 4	31
Vyhodnocení výzkumné otázky č. 5	32
Vyhodnocení výzkumné otázky č. 6	34
Diskuze.....	35
Závěr	40
Seznam použitých zdrojů	41
Přílohy.....	44

ÚVOD

Tématem této bakalářské práce je domácí vzdělávání. Jedná se o čím dál aktuálnější, i když v naší společnosti mnohdy kontroverzní téma, a to i přes to, že počet dětí vzdělávaných v domácím prostředí neustále roste.

Když jsem si vybírala téma, kterému bych se chtěla v rámci své bakalářské práce věnovat, zaujalo mě právě domácí vzdělávání, které je zejména v současné době, kdy pandemie Covid-19 výrazně ovlivnila způsob vzdělávání, velmi aktuální a relevantní. I přes to, že se v nedávné době každý student v České republice vzdělával v domácím prostředí, společnost nevnímá domácí vzdělávání příliš pozitivně. Podle většiny lidí se domácí vzdělávání nemůže rovnat běžnému vzdělávání ve škole, a má se za to, že ho praktikují výhradně alternativní rodiny. Přála bych si, aby k vyvrácení tohoto mínění přispěla i má bakalářská práce, která se snaží objasnit celou řadu důvodů vedoucích rodiny k volbě této formy vzdělávání. Dalším důvodem, který mě vedl k výběru tohoto tématu, je význam pro mou budoucí kariéru učitelky, v jejímž rámci se s dětmi vzdělávanými doma budu velmi pravděpodobně sama setkávat.

Cílem této bakalářské práce je tedy především zlepšit povědomí o domácím vzdělávání; objasnit řadu důvodů, na jejichž základě se rodiny pro domácí vzdělávání rozhodují a uvést na pravou míru jeho průběh.

TEORETICKÁ ČÁST

1. Základní pojmy domácího vzdělávání

1. 1 Domácí vzdělávání

Domácí vzdělávání neboli homeschooling představuje jednu z mnoha forem alternativního vzdělávání, která vznikla ve Spojených státech amerických. V současnosti můžeme domácí vzdělávání nalézt i v jiných státech světa, včetně České republiky. (Průcha 2009) Jedná se o individuální vzdělávání, při němž je dítě vyučováno doma. Vzdělavatelem dítěte může být sám rodič nebo jiná, rodiči pověřená osoba. Aby se člověk mohl stát vzdělavatelem, musí dokončit alespoň středoškolské vzdělání s maturitou. (Vališová, Kasíková 2007) Hlavním impulzem pro vznik domácího vzdělávání se stala nedůvěra vůči veřejnému školství (Průcha 2009).

Definici domácího vzdělávání lze nalézt v *Pedagogickém slovníku*. Jan Průcha (2009) v něm uvádí, že domácí vzdělávání je alternativou vůči povinné školní docházce. V případě, že rodiče chtějí vzdělávat své dítě sami, je nutné písemně požádat ředitele školy, kam byl žák přijat k plnění povinné školní docházky, o povolení individuálního vzdělávání. (Průcha 2009) Na základě nového školského zákona je možné požádat o povolení domácího vzdělávání na kterékoliv základní škole v České republice (Vališová, Kasíková 2007). Ředitel může domácí vzdělávání povolit jedině tehdy, jsou-li naplněny čtyři základní podmínky: „1. existují závažné důvody pro individuální vzdělávání; 2. jsou zajištěny dostatečné podmínky pro individuální vzdělávání, zejména podmínky materiální a ochrany zdraví žáka; 3. osoba, která bude žáka vzdělávat, získala alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou; 4. jsou zajištěny vhodné učebnice a učební texty, podle nichž se žák má vzdělávat“ (Průcha 2009, s. 57–58). Individuálně vzdělávané dítě je zároveň povinno vykonávat pololetní zkoušky z příslušného učiva, a to ve škole, do níž bylo přijato (Průcha 2009).

Škola udržuje kontakt s rodinou prostřednictvím konzultací nebo formou návštěv školního pracovníka v rodině. Děti vzdělávané doma se mohou zúčastňovat všech školních akcí, případně mohou dobrovolně navštěvovat školu za účelem výuky předmětů, kterou rodina není schopna zajistit sama. Rodiny praktikující homeschooling tvoří komunitu, v rámci níž si často vzájemně pomáhají. (Vališová, Kasíková 2007)

Nejčastější důvody pro volbu domácího vzdělávání jsou: 1. zdravotní stav dítěte, který mu nedovoluje řádnou školní docházku; 2. časté pracovní cesty rodiny dítěte; 3. potíže různého charakteru (například konflikty ve školním prostředí, šikana, stres ze školy); 4. dítě se speciálními vzdělávacími potřebami a mimořádně nadané dítě (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy 2016).

1. 2 Autonomie jedince a jeho přirozená touha po samovzdělávání

Vlivem přeměny tradiční společnosti ve společnost moderní vstoupil do popředí důraz na jedince, jeho autonomii a individualitu, zatímco podřízení se neosobním principům postupně začalo ustupovat do pozadí (Možný 1990). Zároveň se začal klást důraz na to, že lidé jsou od přírody navrženi tak, aby se dokázali vzdělávat sami (Gray 2012). „Nejjasnější důkaz dětské kapacity pro samovzdělávání, dostupný každému z nás, pokud otevřeme oči, pochází ze sledování dětí v prvních čtyřech nebo pěti letech jejich života, před tím, než se je někdo pokusí nějakým systematickým způsobem něco naučit. Zamyslete se nad tím, kolik se toho za tuto dobu naučí. Naučí se chodit, běhat, skákat, šplhat. Naučí se fyzikální vlastnosti všech objektů v jejich dosahu. Naučí se svůj rodný jazyk, což je jistě jeden z kognitivně nejkompexnějších úkolů, který jakákoliv lidská bytost zvládne. Naučí se základy psychologie ostatních lidí – jak je potěšit, jak je rozčlít, jak získat to, co od nich potřebují nebo chtějí. Toto vše se naučí ne díky lekcím poskytovaným ostatními, ale díky jejich vlastní hře, jejich nenasytné zvědavosti a jejich přirozené pozornosti k chování ostatních lidí.“ (Gray 2012, s. 11–12).

2. Tradiční školský vzdělávací systém versus domácí vzdělávání

Rostoucí počet hlasů v médiích i v odborných časopisech čím dál tím častěji staví rodinu a školu do opozice. Většina postojů v České republice, ať už odborné nebo laické veřejnosti, je ve vztahu k domácímu vzdělávání dosti rezervovaná, až negativní. (Mertin 2003) Dle Zdeňky Šíp Staňkové (2015) se domácí školáci v České republice často potýkají s tím, že jsou „prostě divní“, „moc alternativní“ a „nepřizpůsobiví“ (Šíp Staňková 2015). Stanislav Štech (2003) ve své studii *Škola, nebo domácí vzdělávání* zase tvrdí, že právě škola vychází z této konfrontace jednoznačně negativně. „Škola jako typická, až

emblematická instituce z vnějšku vnucovaného řádu a regulace je podrobována poměrně ostré kritice už více než 100 let. Tato kritika se ve svých základních bodech opakuje: škola stojí na autoritativních pravidlech, nerespektuje individuální potřeby žáků, a proto je vzdělávání v ní nedostatečně účinné.“ (Štech 2003, s. 420).

Dle Stanislava Štecha (2003) je domácí vzdělávání založeno na předpokladu, že jedinou příznivou institucí pro vývoj dítěte je rodina, zatímco škola vystupuje naopak spíše jako jakýsi ohrožující ústav. V rámci domácího vzdělávání je také zdůrazňováno, že vztahy v rodině jsou založeny na osobně angažovaném a pozitivním přístupu rodičů k dítěti, avšak ve skutečnosti zdaleka ne každá rodina vyhovuje těmto idealizovaným kritériím. (Štech 2003)

Školský vzdělávací systém a domácí vzdělávání přináší značné rozdíly ve využívání času k učení. Václav Mertin (2003) uvádí, že škola pracuje s časem velmi neefektivně (Mertin 2003). Učitelé tráví spoustu času organizací celé třídy, z čehož přirozeně vyplývá, že jednotlivým dětem se věnují během vyučovací hodiny jen velmi málo, nebo dokonce vůbec. Značnou část hodiny je učitel nucen věnovat také agendě, která slouží nikoli vyučování, nýbrž pouze organizačnímu zajištění chodu třídy, jakým je například zapisování do třídní knihy, kontrola domácích úkolů, vyšetřování kázeňských přestupků, řešení technických problémů apod. Žáci po tuto dobu obvykle nejsou nijak angažováni. K efektivnosti tradičního školského systému příliš nepřispívá ani fakt, že ve škole probíhá suplování, odpadají vyučovací hodiny a dítě tráví spoustu času cestami mezi domovem a školou. Právě domácí vzdělávání vytváří mnohem užitečnější učební návyky než běžný školský systém, jelikož ve škole se žáci nezáměrně učí předstírat pracovní činnost a pracují většinou pouze na základě vyzvání učitele. (Galton 1999) V rámci domácího vzdělávání je tedy míra věnování pozornosti vzdělavatele na jedno dítě vyšší, avšak i v homeschoolingu lze nalézt přechodové pasáže jako například přípravu na práci, prověřování a kontrolu práce dítěte, průběžnou evidenci výsledků či udržování kázně. Zajišťování chodu školního vyučování a udržování kázně žáků zároveň nemusí být nutně pouze neproduktivní, jelikož právě řešení a zvládnutí rušivých událostí je něco, co by si žáci měli osvojit. (Štech 2003)

Jeff Till (2017) považuje rozkol mezi domácím a školním vzděláváním za nešťastný. „Věřím, že kdyby nebyly státní školy povinné a hrazené ze státního rozpočtu, našly by se stovky, možná tisíce různých cest a možností, jak děti vzdělávat.“ (Till 2017).

3. Přední námitky proti domácímu vzdělávání

3. 1. Socializace a individualizace dítěte

Jedním z hlavních argumentů vystupujících proti domácímu vzdělávání je potřeba sociálního kontaktu. Odpůrci této formy výuky namítají, že státní škola plní kromě vzdělávací funkce i funkci socializační, jež nemůže být v případě domácího vzdělávání dostatečně naplňována (Průcha 2009). Obecná představa je taková, že „děti v tomto systému jsou celý den zamčené doma a dojde-li na setkání s cizími lidmi, neumí s nimi navázat kontakt“ (Till 2017). Opak je však pravdou. Doma vzdělávané děti mohou v porovnání s běžnými školáky mnohem častěji vstupovat do interakcí s lidmi různých věkových skupin, jelikož jim to umožňují různorodé aktivity, které v rámci homeschoolingu provozují. Díky tomu jsou schopny mnohem lépe vyjadřovat své pocity a ztrácet zábrany, a nakonec samy přijít na to, jak mezilidské vztahy fungují. (Till 2017)

Odpůrci domácího vzdělávání často argumentují také tím, že škola vytváří jakýsi společenský tmel, jelikož se v jejím rámci setkávají děti vyrůstající v odlišném sociálním prostředí. Na tento názor reaguje propagátor a zastánce homeschoolingu – John Holt ve své publikaci *Učte se sami*. Přiznává, že takový tmel, který by lidem dával pocit sounáležitosti, společnost skutečně potřebuje, avšak škola, jejíž hlavní náplní je dle něj rozdělování žáků na vítěze a poražené a připravování těch poražených na celoživotní prohrávání, rozhodně není místem, které by ke vzájemnému stmelení nějak výrazně přispívalo. (Holt 2018)

Také Václav Mertin (2003) se ve svém článku *Pedagogicko-psychologické aspekty individuálního vzdělávání* zabývá otázkou, zda jsou k socializaci nezbytní spolužáci a škola jako taková. Dle Farris a Woodruffa (2000) je slovo socializace odvozeno od latinského socius – partner, společník, druh či kamarád. Slovo socializace tak nijak neodkazuje na vrstevníky nebo na někoho identického věku anebo statusu. (Farris,

Woodruff 2000) Úspěšnost socializace neurčuje samotná cesta, nýbrž její výsledky. V řadě šetření se ukázalo, že děti vzdělávané v domácím prostředí bez problémů interagují jak se svými vrstevníky, tak s dospělými. (Taylor, Petrie 2000) K tomuto pravděpodobně přispívá také fakt, že rodiče jsou před zahájením domácího vzdělávání školou upozorněni na možná rizika spojená se socializací, a proto mohou na základě této informace výrazněji podporovat sociální kontakty svého dítěte (Mertin 2003).

3. 2. Odborná způsobilost rodičů

Další obvyklá námitka proti domácímu vzdělávání vychází z toho, že rodičům ve srovnání s pedagogy chybí dostatečná odborná způsobilost. Stanislav Štech (2003) tvrdí, že si lze jen těžko představit rodiče, kteří zejména na vyšších stupních škol dokážou efektivně zvládat výuku ve všech předmětech na žádoucí úrovni (Štech 2003). Rodiče však pracují pouze s jedním dítětem, zatímco učitel se musí každoročně poměrně rychle vyrovnávat se skupinami zpravidla velmi odlišných žáků. Rodičům tak v jejich učitelské roli dle Václava Mertina (2003) významně hraje v prospěch jejich osobní angažovanost a pozitivní vztah k dítěti. (Mertin 2003) Jeff Till (2017) zastává názor, že je také potřeba si uvědomit, jakým způsobem lidé získávají znalosti. Tvrdí, že málokdy k tomu potřebují instruktora nebo lektora a k většině poznatků se ve výsledku dopracují pouze vlastními silami. (Till 2017)

4. Počátky a vývoj domácího vzdělávání

4. 1 Počátky domácího vzdělávání ve Spojených státech amerických

První pokusy o domácí vzdělávání se objevily ve Spojených státech amerických již v 50. letech 20. století, avšak významnější zájem veřejnosti o domácí vzdělávání nastal až v 60. a 70. letech vlivem změny na politicko-ekonomické světové scéně (Kostelecká, Kašparová, Pivarč 2020). „V souladu s touto změnou se do popředí tehdejší filozofie vzdělávání dostává trend odškolnění společnosti (deschooling society) propagovaný Ivanem Illichem, rakouským filozofem a teologem, který školní vzdělávání považoval za nevhodné pro život v rychle se měnící společnosti s rostoucím množstvím nových

poznatků, které není schopen předat jeden učitel či jedna instituce. Namísto toho nabádal, aby moderní specializovaná společnost umožnila každému odborníkovi vzdělávat své nástupce a zájemce, bez ohledu na to, zda má formální pedagogické vzdělání či nikoliv.“ (Kostecká, Kašparová, Pivarč 2020, s. 9).

V 60. letech 20. století se ve Spojených státech začalo formovat hnutí za podporu legalizace domácího vzdělávání. Hlavním impulzem ke vzniku tohoto hnutí byly myšlenky amerického pedagoga a propagátora domácího vzdělávání – Johna Holta, který byl přesvědčen, že žádná veřejná státní škola není schopna podporovat přirozenou dětskou zvědavost a chuť k učení se, a proto začal apelovat na rodiče, aby své potomky neposílali do škol a raději je učili sami doma. (Kostecká, Kašparová, Pivarč 2020) Holtova filosofie byla prostá: „Lidé jsou učenlivé bytosti. Učíme se rádi, potřebujeme se učit, jsme v tom dobří. Nepotřebujeme, aby nám někdo ukazoval, jak to dělat, nebo nás k tomu nutil. Co tyto procesy zabíjí, jsou lidé, kteří do nich zasahují, kteří je chtějí regulovat a kontrolovat.“ (Šíp Staňková 2013).

Ze Spojených států se homeschooling rozšířil například do Austrálie, Norska, Švédska, Holandska, Švýcarska, Velké Británie, Belgie, Lucemburska či Maďarska (Vališová, Kasíková 2007). Domácí vzdělávání se tak stalo jednou z nejrychleji rostoucích forem vzdělávání na světě.

4. 2 Počátky a vývoj domácího vzdělávání v České republice

Legislativní úprava domácího vzdělávání je velmi důležitá, neboť ovlivňuje jeho realizaci. Zákony, vyhlášky a normy určují, jakým způsobem se rozhoduje o zařazení dítěte do domácího vzdělávání, jaké jsou cíle domácího vzdělávání, jak probíhá hodnocení domácího vzdělávání, a kdo je za něj a jeho kontrolu zodpovědný. V České republice je domácí, respektive individuální vzdělávání upravováno zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším a jiném vzdělávání (školský zákon). (Kostecká 2005)

K prvnímu zářijovému dni roku 1998 bylo na vybraných školách zahájeno pokusné ověřování domácího vzdělávání žáků na prvním stupni základních škol (Vališová, Kasíková 2007). V návaznosti na více než desetileté trvání tohoto úspěšného

„experimentu“ bylo domácí vzdělávání jako forma individuálního vzdělávání od 1. ledna 2005 povoleno školským zákonem, který v § 41 upravuje podmínky pro povolení a zrušení individuálního vzdělávání, konání zkoušek a hodnocení individuálně vzdělávaných žáků a výdaje spojené s individuálním vzděláváním. V roce 2007 vydalo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy dokument s názvem *Informace a doporučení Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k individuálnímu vzdělávání* jakožto metodickou pomůcku pro ředitele škol. (Česká školní inspekce 2016)

Na základě podnětu Asociace pro domácí vzdělávání došlo v tomtéž roce podle § 171 odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) k vyhlášení pokusného ověřování domácího vzdělávání žáků i na druhém stupni základních škol (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy 2007). Toto pokusné ověřování bylo ukončeno v roce 2016. Důvodem pro jeho ukončení se stala novela školského zákona vyhlášená zákonem č. 179/2016 Sb., která s účinností od 1. září 2016 umožnila podle § 41 odst. 1 povolení individuálního vzdělávání žákům druhého stupně základní školy. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy 2016)

V roce 2017 následovalo schválení domácího vzdělávání i pro povinné předškolní vzdělávání na úrovni mateřské školy (Kašparová 2020). Na základě zákona č. 178/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů může zákonný zástupce dítěte v odůvodněných případech zvolit, že bude individuálně vzděláváno (Zákon č. 178/2016 Sb.).

5. Průběh domácího vzdělávání

Irena Kašparová (2020) ve svém článku *Skloňování vybraných forem domácího vzdělávání v Česku* uvádí, že „studie ministerstva školství opakovaně prokazují, že domácí vzdělávání je platnou alternativou běžného plnění školní docházky a děti, které jej absolvují, se dokážou bez problémů zařadit do života společnosti či do následného stupně studia i se svou odlišností. Díky možnosti domácí školy je ponechán prostor

rodičům i dětem, aby se rozhodli, co jim bude pro jejich situaci a odlišnost nejlépe vyhovovat – zda zařazení do běžné většiny, nebo variabilita domácí školy“ (Kašparová 2020, s. 30).

Existuje celá řada přístupů k domácímu vzdělávání. Každé dítě má své specifické potřeby, a proto je nutno k jednotlivým dětem přistupovat individuálně. Domácí vzdělávání sice zohledňuje potřeby dítěte a přizpůsobuje se jim, avšak neméně důležitý je i přibližný plán, ze kterého budou rodiny v průběhu vzdělávání čerpat. Homeschooling není založen na vzdělávání, které může být realizováno pouze v rámci domova. Děti se mohou vzdělávat i mnoha jinými způsoby, mezi něž lze zařadit například výuku v muzeu, akce v knihovně či nejrůznější pohybové aktivity. V některých státech se mohou rodiny praktikující domácí vzdělávání případně domluvit s vedením školy, v níž je jejich dítě zapsáno, aby tam docházelo na výuku některých předmětů. (Holt 2018)

John Holt (2018) uvádí, že existují dvě základní učební metody, které se v rámci domácího vzdělávání uplatňují. První metodou je „škola doma“. Rodiny, které se řídí tímto přístupem, se snaží pomoci dětem naučit se to, co by měly umět. Vytváří si rozvrh hodin na jednotlivé dny, k učení hojně využívají standardizované učebnice a osnovy a své děti na základě vzdělávacího programu, který určuje, co a kdy se má dítě naučit, pravidelně zkouší. Této kategorii se říká bloková výuka, popřípadě tematické nebo blokové vyučování. Druhá metoda nese název „unschooling“. Jedná se o zájmem řízené, přirozené a dítětem vedené učení. Tento přístup, na rozdíl od školy doma, nevyžaduje pevnou osnovu. Jeho výhodou je, že se rodiče i děti učí společně a zabývají se tím, co život přinese, namísto toho, aby se rodič stal profesionálním učitelem učícím dle určitého, předem stanoveného plánu. Každá rodina je jiná, a proto preferuje jiný způsob učení, ovšem podstatné je mít na paměti, že to nejdůležitější, co lze vnést do domácího vzdělávání, je láska a důvěra ve vlastní schopnost pomoci dítěti učit se. (Holt 2018)

Irena Kašparová (2020) upozorňuje, že domácí vzdělávání by nemělo být „vězením“, které nelze opustit. Rodiny se mohou dobrovolně rozhodnout, zda ho začnou praktikovat, popřípadě v něm budou pokračovat, nebo se vydají jinou cestou. A právě v tomto spočívá svoboda vzdělávání. (Kašparová 2020)

6. Pravidla a podmínky, za nichž může být domácí vzdělávání realizováno

Organizaci a úpravu podmínek, za nichž je individuální vzdělávání umožněno, provádí školský zákon č. 561/2004 Sb. Tento zákon určuje, jakým způsobem se rozhoduje o zařazení dítěte do domácího vzdělávání, jaké jsou cíle domácího vzdělávání, financování, způsoby hodnocení, kdo je za něj zodpovědný, a kdo ho kontroluje. (Kratochvílová 2015)

6. 1 Zařazení dítěte do domácího vzdělávání

6. 1. 1 Žádost o povolení individuální vzdělávání

Česká republika patří mezi státy s nejpřísnější formou regulace. V případě, že rodiče chtějí vzdělávat své dítě sami, musí splnit celou řadu podmínek. Prvním nezbytným krokem k zařazení dítěte do domácího vzdělávání je dle školského zákona písemná žádost o povolení individuálního vzdělávání (viz příloha č. 1), která je určena řediteli školy, kam byl žák přijat k plnění povinné školní docházky. (Zákon č. 561/2004 Sb.) Žádost zákonného zástupce musí obsahovat náležitosti stanovené v § 41 odst. 2 školského zákona a § 45 odst. 1 správního řádu (Česká školní inspekce 2016). Jedná se o osobní údaje žáka; důvody pro individuální vzdělávání; popis prostorového a materiálně technického zabezpečení vzdělávání a podmínek ochrany zdraví žáka; doklady osvědčující splnění vzdělání vzdělavatele; seznam učebnic a učebních textů, které budou ve výuce užívány; a vyjádření školského poradenského zařízení (Zákon č. 561/2004 Sb.). Ředitel školy domácí vzdělávání povolí v případě, že pro něj existují závažné důvody. Zákon ovšem explicitně nestanovuje, které důvody lze považovat za závažné, a proto je toto rozhodnutí ponecháno na řediteli školy. (Kostelecká 2014)

Yvona Kostelecká (2005) je toho názoru, že takováto přísnost regulace nemá na výsledky domácího vzdělávání žádný vliv. Regulace může rodinám naopak domácí vzdělávání pouze komplikovat, neboť kladené požadavky mohou zatěžovat vzdělavatele i vzdělávané dítě na úkor času, který by jinak mohli využít ke vzdělávání (Kostelecká 2005).

6. 1. 2 Rozhodnutí o povolení individuální vzdělávání

Rozhodnutí o povolení individuálního vzdělávání (viz příloha č. 2) vydává ředitel školy. Aby bylo domácí vzdělávání povoleno, musí zákonný zástupce splňovat podmínky uvedené v § 41 odst. 3 školského zákona. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy 2016) Ředitel individuální vzdělávání povolí v případě, že pro něj existují závažné důvody, jsou pro něj zajištěny dostatečné podmínky, vzdělavatel žáka získal alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou a také pokud jsou zajištěny vhodné učebnice a učební texty, podle nichž se má žák vzdělávat. Za plnění výše uvedených podmínek nese zodpovědnost zákonný zástupce žáka. (Zákon č. 561/2004 Sb.)

6. 1. 3 Příprava školy

Ředitel školy má za úkol vysvětlit učitelům, jaká bude jejich vlastní úloha, úloha školy, a jaké úkoly a kompetence bude mít zákonný zástupce. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy doporučuje provést se zákonnými zástupci žáka vstupní rozhovor, jehož cílem by mělo být seznámení školy s představou zákonných zástupců o průběhu vzdělávání. Je také potřeba učitelům objasnit důvody, které zákonné zástupce k domácímu vzdělávání vedou. Ministerstvo dále doporučuje, aby ředitel ve školním řádu stanovil povinnosti pedagogů spojené s individuálním vzděláváním, především tedy přípravu materiálů, provádění konzultací a přezkoušení. Důležité je také určit, kdo bude odpovědný za komunikaci se zákonnými zástupci individuálně vzdělávaných žáků. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy 2016)

6. 1. 4 Hodnocení individuálně vzdělávaného dítěte

Individuálně vzdělávané dítě koná za každé pololetí zkoušky z příslušného učiva, a to v kmenové škole, kam bylo přijato k plnění povinné školní docházky. Žák obvykle vykonává zkoušku v přítomnosti přezkušujícího pedagoga, zástupce školského poradenského zařízení, zákonného zástupce či vzdělavatele (pokud jím není zákonný zástupce). Přítomnost zákonného zástupce žáka závisí na domluvě se školou. Obecně není důvod bránit mu v přítomnosti u přezkoušení, ale je nutné předem stanovit, že nesmí nijak zasahovat do průběhu zkoušky. Zkoušení může probíhat formou písemného

testu, písemné zkoušky (například diktát, slohová práce), ústní zkoušky, na základě předloženého portfolia či formou předvedení praktických dovedností. Škola vždy volí takové formy přezkoušení, které jí umožní objektivně zhodnotit žákovy znalosti a dovednosti. Při hodnocení se přezkušující pedagog řídí pravidly pro hodnocení, která jsou součástí školního řádu. O časovém období, ve kterém bude přezkoušení probíhat, rozhoduje na začátku pololetí ředitel školy. V případě, že se naskytne problém s hodnocením individuálně vzdělávaného žáka na konci příslušného pololetí, určí ředitel školy pro jeho hodnocení náhradní termín. Hodnocení však musí být provedeno nejpozději do dvou měsíců po skončení pololetí. Pokud má zákonný zástupce pochybnosti o správnosti hodnocení dítěte, může do osmi dnů od konání zkoušek písemně požádat ředitele školy o jeho přezkoušení. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy 2016)

Podle Kateřiny Jančaříkové (2006) je hodnocení žákova výkonu prostřednictvím standardního známkování částečně v rozporu se vzdělávacími cíli, jelikož žáci neusilují o to, dozvědět se něco nového, ale soustředí se především na známku. Hodnocení učitele z velké části ovlivňuje žákův současný i budoucí postoj ke studiu a k sobě samému. Často z něj vycházejí také rodiče, kteří na jeho základě posuzují úspěšnost svého dítěte. Tento tradiční způsob hodnocení není ideální, a právě proto se hledají nové cesty, jakým způsobem hodnocení provádět. Jednou z metod může být portfoliové hodnocení. Portfolio hraje důležitou roli především při hodnocení předmětů výchovného zaměření. Jedná se o soubor vybraných materiálů, které vznikají během učení žáků. Dítě si do něj za pomoci vzdělavatele zakládá reprezentativní vzorek své práce. Jazyková část portfolia může obsahovat například pracovní listy, záznamy a interpretace přečteného, písemná a pravopisná cvičení či fotografie žáka při čtení. Výhodou portfolia je, že dokáže sledovat žákův pokrok a zároveň kontroluje, zda byl skutečně vzděláván. Portfolio dokáže také odhalit nedostatky ve vzdělání a zároveň nalézt silné a slabé stránky dítěte. Portfoliové hodnocení probíhá formou pohovoru s metodikem. Na pohovoru je přítomen jak žák, tak jeho vzdělavatel. Žák s využitím portfolia popisuje průběh svého vzdělávání. Na základě tohoto pohovoru má metodik možnost zjistit, zda je žák vzděláván rovnoměrně během celého pololetí, a také může snadno zkontrolovat splnění či nesplnění osnov vybraného vzdělávacího programu.

(Jančaříková 2006) Podle Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy by portfolio však nemělo být jediným zdrojem k hodnocení žáka (Česká školní inspekce 2016).

6. 2 Zrušení domácího vzdělávání

6. 2. 1 Rozhodnutí o zrušení povolení individuálního vzdělávání

Povolení individuálního vzdělávání žáka může zrušit (viz příloha č. 3) ředitel školy jen z důvodů uvedených v § 41 odst. 8 školského zákona (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy 2016). Domácí vzdělávání tak může být ukončeno, pokud nejsou zajištěny dostatečné podmínky ke vzdělávání, zejména podmínky materiální, personální a ochrany zdraví žáka; pokud zákonný zástupce neplní podmínky individuálního vzdělávání stanovené školským zákonem; pokud žák na konci druhého pololetí příslušného školního roku neprospěl; nebo na žádost zákonného zástupce žáka (Zákon č. 561/2004 Sb.). Pokud ředitel školy rozhodne o ukončení individuálního vzdělávání dítěte, zařadí ho do příslušného ročníku základní školy (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy 2016).

PRAKTICKÁ ČÁST

1. Úvod do praktické části

Praktická část bakalářské práce je realizována prostřednictvím kvalitativního výzkumného designu, a to konkrétně formou polostrukturovaného interview. Je zacílena na samotné rodiče, kteří učinili rozhodnutí vzdělávat své dítě/děti sami doma. Popisuje zejména důvody, které dotazované rodiče vedly k volbě domácího vzdělávání; vztah rodiny a školy, kam bylo dítě přijato k plnění povinné školní docházky; průběh domácího vzdělávání; otázku socializace doma vzdělávaných dětí a v neposlední řadě také přednosti a nedostatky, které dotazovaní rodiče v domácím vzdělávání spatřují. Výzkumného šetření se zúčastnilo pět rodin.

2. Cíl práce

Cílem této bakalářské práce je objasnit důvody, na jejichž základě se dotazované rodiny pro domácí vzdělávání rozhodly, uvést na pravou míru jeho průběh, popsat vztah mezi rodinou a kmenovou školou, zaměřit se na otázku socializace doma vzdělávaných dětí a přiblížit přednosti a nedostatky, které dotazovaní rodiče v domácím vzdělávání spatřují.

3. Výzkumné otázky

1. Z jakých důvodů se dotazovaní rodiče rozhodli pro domácí vzdělávání a jak náročné pro ně bylo s domácím vzděláváním začít?
2. Jak hodnotí dotazovaní rodiče vztah se školou?
3. Jak vnímají průběh domácího vzdělávání dotazovaní rodiče?
4. Jak probíhá ověřování a hodnocení výsledků domácího vzdělávání z pohledu dotazovaných rodičů?
5. Jaké jsou přednosti a nedostatky domácího vzdělávání z pohledu dotazovaných rodičů, kteří domácí vzdělávání praktikují?

6. Budou mít děti podle dotazovaných rodičů problém se začleněním se do školního kolektivu až domácí vzdělávání skončí?

4. Metodologie výzkumu

4. 1 Použitá metoda získávání výzkumných dat

Domácí vzdělávání je téma, které svou povahou směřuje k použití kvalitativního výzkumu, neboť kvalitativní výzkumná strategie umožňuje lépe porozumět motivačním faktorům.

Jako hlavní metodu sloužící ke sběru výzkumných dat jsem zvolila metodu moderovaného rozhovoru, konkrétně polostrukturované interview. Dle Reichela (2009) se polostrukturované interview vyznačuje předem připraveným souborem otázek, které budou předmětem rozhovoru, aniž by bylo předem stanoveno jejich pořadí. Právě díky libovolnému výběru pořadí jednotlivých otázek na základě potřeb a možností komunikujících, dochází k maximalizaci výtěžnosti rozhovoru. Nedílnou součástí této metody jsou také různé doplňující otázky, které tazateli umožňují ověřit si, zda danou věc pochopil správně. (Miovský 2006)

Dle Miovského (2006) je polostrukturovaný rozhovor téměř ideálním výzkumným nástrojem pro aplikaci většiny výzkumných plánů v rámci kvalitativního výzkumu. Značnou výhodou této metody je také volnost, která umožňuje vytvoření přirozenějšího kontaktu mezi tazatelem a respondentem (Reichel 2009).

Rozhovory s jednotlivými respondenty byly tvořeny pěti okruhy otázek, přičemž každý z okruhů čítal několik dalších podotázek (viz příloha č. 4). Rozhovory byly zaznamenávány na audiozáznam, který je podle Miovského (2006) pro tazatele velkou pomocí, jelikož se nemusí během rozhovoru soustředit na zapisování poznámek. Zvukový záznam navíc zachycuje veškeré kvality mluveného slova, například sílu hlasu, délku pomlky, různé doprovodné zvuky či vady řeči, díky čemuž je zachována autenticita rozhovoru.

Respondenti byli vybráni prostým záměrným výběrem, který je dle Miovského (2006) nejjednodušší variantou metody záměrného výběru. Tato metoda je založena

na výběru účastníků, kteří jsou pro účast ve výzkumu vhodní a zároveň s ní sami souhlasí. Prostý záměrný výběr se uplatňuje zejména v případech, kdy se nejedná o příliš velký výběrový soubor a osoby do něj náležející jsou poměrně snadno dostupné. (Miovský 2006)

Respondenty výzkumného šetření jsem oslovovala nejprve formou telefonického hovoru nebo prostřednictvím e-mailu, a v případě, že se mnou byli ochotni spolupracovat, jsem s nimi na základě předchozí domluvy vedla osobní rozhovor. Na každé schůzce jsem se všem respondentům představila a vysvětlila jsem jim, jak bude náš rozhovor probíhat, a co je jeho účelem. Dále jsem je požádala o souhlas s pořízením audiozáznamu. Všichni zúčastnění byli zároveň informováni o anonymitě a také o postupu, jakým bude nakládáno se získanými daty. Nakonec jsem jim poskytla prostor pro jejich vlastní vyjádření či případné doplnění informací. V úplném závěru rozhovoru jsem jednotlivým respondentům poděkovala za spolupráci a čas, který si na rozhovor vyhradili. Přepisy jednotlivých rozhovorů jsou uvedeny v příloze č. 5.

4. 2 Použitá metoda analýzy výzkumných dat

Výsledky výzkumného šetření jsem zpracovala metodou vytváření tzv. trsů. Metoda vytváření trsů „slouží obvykle k tomu, abychom seskupili a konceptualizovali určité výroky do skupin, např. dle rozlišení určitých jevů, místa, případů atd.“ (Miovský 2006, s. 221). Základní princip tvorby trsů je tedy postaven na srovnávání a seskupování dat (Čermák, Štěpaníková 1998). Tímto procesem tak vznikají obecnější kategorie, které jsou zařazeny do dané skupiny například na základě opakujících se znaků a charakteristického uspořádání (Miovský 2006).

5. Výzkumný vzorek

5. 1 Rodina A

Rodina A má onkologicky nemocnou dceru Teu. Tea onemocněla ve svých 5 letech a v 6,5 letech ji postihl těžký zánět mozkových blan, kvůli němuž nemohla být zařazena do školního kolektivu. Rodině bylo proto přes známé doporučeno domácí vzdělávání,

které nakonec zahájila v době, kdy byla Tea již po ročním odkladu povinné školní docházky.

Rodina v této nelehké době potřebovala hlavně klid a čas, který, jak se později ukázalo, jim dokázalo dopřát pouze domácí vzdělávání. Velmi jim pomohla také Asociace domácího vzdělávání – organizace, jejímž úkolem je prosazování práva rodičů zvolit jak, kde a jakým způsobem budou jejich děti vzdělávány.

Když se Tein zdravotní stav zlepšil, nastoupila do školy. Tlak a tempo školního systému ji však bohužel dohnaly ke zdravotnímu kolapsu, a proto musela školní vzdělávání ukončit a vrátit se ke vzdělávání domácímu. V březnu tohoto roku se rodina znovu rozhodla pro ukončení domácího vzdělávání a Tea nastoupila do waldorfské školy.

5. 2 Rodina B

Rodina B má čtyři děti, přičemž dvě starší jsou již na gymnáziu a dvě mladší – Madlenka a Jakub, jsou vzdělávány doma. Jejich vzdělavatelkou je matka, která se o možnosti domácího vzdělávání poprvé dozvěděla na střední pedagogické škole, kterou úspěšně absolvovala. Když měli Madlenka a Jakub nastoupit do první a do třetí třídy, rodina se rozhodla pro domácí vzdělávání.

5. 3 Rodina C

Rodina C má tři děti. Vzdělávání má v této rodině na starosti matka, která o možnosti domácího vzdělávání svých dětí uvažovala poprvé již v roce 2012, kdy mělo její nejstarší dítě nastoupit do první třídy základní školy. Nakonec se však rozhodla domácí vzdělávání odložit, jelikož s ním neměla žádné zkušenosti a obávala se, že by tato forma vzdělávání byla jak pro ni samotnou, tak i pro její děti, příliš náročná.

K domácímu vzdělávání se nakonec odhodlala v dubnu roku 2021, kdy její mladší dcera navštěvovala první třídu základní školy a její starší dcera třídu čtvrtou. Postupem času zjistila, že dětem i jí samotné tento způsob výuky velmi vyhovuje. Dcery díky domácímu vzdělávání získaly mnohem více času na své oblíbené aktivity a u starší z dcer

došlo dokonce i k výraznému zlepšení prospěchu a schopnosti soustředit se. Starší dcera v současné době studuje na gymnáziu.

5. 4 Rodina D

Rodina D má čtyři děti – nejstaršího syna a tři dcery. Doma vzdělávaná je nejstarší z dcer. Jejími vzdělavateli jsou oba rodiče.

Rodiče se o kvalitní vzdělávání svých dětí zajímali již od jejich dětství. O možnosti domácího vzdělávání uvažovali již od první třídy jejich nejstaršího syna, nakonec se však pro domácí vzdělávání rozhodli až později, a to u nejstarší dcery, která byla tou dobou v šesté třídě.

Konečné rozhodnutí o zavedení domácího vzdělávání padlo ze strany samotné dcery, která se pro tento způsob vzdělávání sama dobrovolně rozhodla. Začala se tak za pomoci rodičů vzdělávat sama doma a současně začala docházet do tamější neoficiální komunitní školy, kterou založila skupina rodičů pro své děti. Škola se vyznačuje individuálním přístupem ke každému dítěti a uplatňováním unschoolingu. Dcera do komunitní školy sice nedochází každý den, ale je se spolužáky, které zná od dětství, ve velmi úzkém kontaktu a mají mezi sebou velmi přátelské, otevřené a podpůrné vztahy.

5. 5 Rodina E

Rodina E má čtyři děti. Stejně jako rodina D má na domácím vzdělávání v pořadí druhé dítě – dceru. O možnosti domácího vzdělávání se rodina dozvěděla na základě doporučení přátel, kteří domácí vzdělávání praktikují.

Dcera téměř denně dochází do stejné komunitní školy, kterou využívá i rodina D. Prostřednictvím této školy je v kontaktu s ostatními dětmi vzdělávanými v domácím prostředí.

6. Výsledky výzkumného šetření

6. 1 Vyhodnocení výzkumné otázky č. 1

V rámci první výzkumné otázky „Z jakých důvodů se dotazovaní rodiče rozhodli pro domácí vzdělávání a jak náročné pro ně bylo s domácím vzděláváním začít?“ byli respondenti v první řadě dotazováni, jaké důvody je vedly k volbě domácího vzdělávání. Odpovědi na tuto otázku se dosti lišily. Dvě z pěti rodin uvedly, že je k domácímu vzdělávání přiměl špatný zdravotní stav. V případě rodiny A se jednalo o komplikovaný zdravotní stav dítěte, zatímco v případě rodiny C o komplikovaný zdravotní stav matky. Rodina B zase uvedla, že hlavním impulsem k volbě domácího vzdělávání byla šikana jejich dětí na základní škole. Odpovědi dvou zbývajících rodin byly v jádru stejné. Pro matku z rodiny D byla důvodem motivace, aby její děti měly lepší vzdělání než ona sama, jelikož si uvědomovala nedostatky klasického vzdělávání, které dle jejích slov „nepodporuje vnitřní motivaci dítěte dovídat se další věci, klade velký důraz na detaily a pak uniká celek, neučí v souvislostech, chce po všech stejnou hloubku ve všech předmětech a vůbec nezohledňuje individuální nastavení dítěte a jeho vlohy“. Podobný názor zastává i rodina E, která přešla na domácí vzdělávání z důvodu, že se matce způsob vzdělávání a pojetí školy v běžném českém školství zdál pro její děti nevhodný, někdy až dokonce škodlivý.

Dále mě zajímalo, s jakými názory a postoji se dotazované rodiny setkaly, když svému okolí oznámily, že budou své dítě/děti vzdělávat samy doma. Všech pět respondentů uvedlo, že se jejich rozhodnutí částečně setkalo s nepochopením, pochybami a obavami ze strany příbuzných a známých.

V případě rodiny A s domácím vzděláváním nesouhlasili někteří známí, kteří rodičům doporučovali, ať raději zažádají o individuální přístup na klasické základní škole. Dokonce i někteří lékaři jejich dcery byli toho názoru, že je potřeba ji co možná nejdříve zařadit do klasického školního systému. I přes převládající skepsi vůči domácímu vzdělávání měli rodiče obrovskou podporu ze strany přátel, kteří jim pomáhali ustát tlak okolí a ubezpečovali je, že domácí vzdělávání je vzhledem k jejich situaci tou nejlepší možnou cestou.

Rodina C se taktéž setkala s reakcemi, které byly dvojí. Nepochopení a bohužel i posměch ze strany lidí, s nimiž se rodina do té doby stýkala v rámci sousedských vztahů, a v opačném případě zájem o metodiku a celkovou organizaci domácího vzdělávání, který projevíli převážně přátelé rodiny. Také trenéři a učitelé kroužků jejich dcer hodnotili domácí vzdělávání velmi pozitivně. Počáteční pochyby některých příbuzných se rozplynuly v momentě, kdy starší dcera úspěšně složila zkoušky na dvě prestižní pražská gymnázia a na jednom z nich aktuálně bez problémů studuje.

Zbývající dvě rodiny čelily pochybám především ze strany starší generace. Rodiče vzdělavatelky rodiny D měli především strach z neznámého. Obávali se, že bude jejich vnučka zaostávat a nebude mít takové znalosti jako její vrstevníci. Uváděli i argumenty, že přijde o spolužáky, a tudíž i o srazy se spolužáky ze základní školy v dospělosti. Rodina E zase čelila otázkám typu „A proč jako? Co vám vlastně vadí, vždyť my jsme tu školu taky přežili.“ ze strany prarodičů.

Na otázku „Abyste mohli začít praktikovat domácí vzdělávání, museli jste splnit podmínky dané zákonem. Bylo pro Vás obtížné tyto podmínky naplnit?“ jsem dostala jednoznačnou odpověď – splnění zákonných podmínek nebylo pro žádného z respondentů nijak obtížné.

Z prezentace výsledků první výzkumné otázky vyplynulo, že dvě rodiny vedla k volbě domácího vzdělávání nespokojenost s veřejným školstvím, u dalších dvou rodin se jednalo o komplikovaný zdravotní stav a v případě jedné rodiny o problém se šikanou ve školním prostředí. Všech pět respondentů uvedlo, že se jejich rozhodnutí přejít na domácí vzdělávání setkala s nepochopením, pochybami a obavami ze strany příbuzných a přátel, avšak všichni také shodně uvedli, že měli ve svém okolí i pár známých, kteří je v tomto rozhodnutí jednoznačně podpořili. Žádné z dotazovaných rodin nečinilo potíže splnit zákonem stanovené podmínky, bez nichž by domácí vzdělávání nemohlo být umožněno.

6. 2 Vyhodnocení výzkumné otázky č. 2

Pro vyhodnocení výzkumné otázky č. 2 „Jak hodnotí dotazovaní rodiče vztah se školou?“ byli respondenti dotazováni na otázky týkající se vztahu s kmenovou školou,

kam jejich děti pravidelně docházejí na pololetní ověřování výsledků domácího vzdělávání.

Na otázku „Na základě čeho, jste si vybrali školu, kam jste Vaše dítě/děti přihlásili k plnění povinné školní docházky?“ odpověděly dvě rodiny shodně – na základě doporučení přátel. V případě rodiny D však došlo ke komplikaci. Škola, která jim byla přáteli doporučena, měla již naplněnou kapacitu, a proto se rodiče rozhodli pro nově vzniklou alternativní školu v jejich bližším okolí.

U rodiny C probíhal výběr kmenové školy převážně na základě referencí ředitelů gymnázií. Matka všechny vybrané školy několikrát navštívila a snažila se získat veškeré dostupné informace. Při rozhodování se řídila také postřehy rodičů žáků a absolventů.

Rodina E si vybrala školu, kam svou dceru přihlásila k plnění povinné školní docházky především na základě dostupnosti a fyzické vzdálenosti. V současné době se však rozhodla tuto školu změnit. Matka uvedla, že jedním z důvodů, který je vedl ke změně této školy, byla nespokojenost se způsobem vedení ověřování znalostí při pravidelném půlročním přezkušování dcery, které bylo velmi neempatické a stresující. Rodina se proto nyní bude mnohem výrazněji zajímat o reference a zaměstnance školy, kteří se s nimi budou v rámci přezkušování v budoucnu setkávat.

Rodina A se v oblasti domácího vzdělávání zpočátku příliš neorientovala, jelikož jí k praktikování této formy vzdělávání přiměly nepříznivé životní okolnosti. Z toho důvodu si nevybírala kmenovou školu sama, nýbrž jí byla vybrána Asociací domácího vzdělávání.

Na otázku „Jaká byla reakce školy, když jste oznámili, že jste se rozhodli pro domácí vzdělávání?“ byly všechny odpovědi shodné. Rodiny uvedly, že reakce školy na žádost o individuální vzdělávání byla příznivá. Všechny školy, které si rodiny vybraly, domácí vzdělávání plně podporují.

Další dotaz zněl: „Jak udržujete kontakt se školou?“ Odpovědi na tuto otázku se lišily. Jedna rodina udržuje kontakt se školou především písemně, zatímco jiná formou pravidelných osobních setkání domácích školáků. Další dotazovaná respondentka uvedla, že je v kontaktu především s paní ředitelkou a má plnou podporu třídní učitelky, kterou může kdykoli požádat o konzultaci.

Dvě rodiny také uvedly, že jejich děti mají možnost navštěvovat zájmové kroužky a účastnit se různých školních akcí, případně mohou docházet na výuku některých předmětů do školy, avšak ani jedna z rodin těchto možností nevyužívá, jelikož se jejich děti realizují především prostřednictvím zájmových kroužků.

Z prezentace výsledků druhé výzkumné otázky vyplynulo, že čtyři z pěti dotázaných byli spokojeni s výběrem kmenové školy, kam své dítě/děti přihlásili k plnění povinné školní docházky. Pouze jedna rodina nebyla spokojena se způsobem přezkušování, a to proto, že se jí vedení ověřování znalostí zdálo být příliš neempatické a stresující. Školy byly vybírány na základě tří kritérií: referencí ředitelů gymnázií, dostupnosti a fyzické vzdálenosti, a doporučení přátel. Jedna z dotazovaných rodin si kmenovou školu nevybrala sama, nýbrž jí byla vybrána Asociací domácího vzdělávání. Dále bylo zjištěno, že všechny školy na žádost o individuální vzdělávání reagovaly příznivě, jelikož tuto formu vzdělávání plně podporují. Respondenti udržují kontakt se školami především písemně a také prostřednictvím pravidelných setkání domácích školáků.

6. 3 Vyhodnocení výzkumné otázky č. 3

Výzkumná otázka č. 3 zní: „Jak vnímají průběh domácího vzdělávání dotazovaní rodiče?“ Dvě z pěti rodin uvedly, že se řídí převážně vzdělávacím plánem, avšak rozvrh přizpůsobují i aktuálním potřebám. Další dva respondenti odpověděli, že se při vzdělávání svých dětí neřídí školním vzdělávacím programem, nýbrž procházejí témata a okruhy, které jejich děti baví a zajímají.

Matka rodiny A se zpočátku snažila řídit vzdělávacím plánem, avšak postupem času zjistila, že se jí v závislosti na dceřině zdravotním stavu osvědčila spíše metoda „unschoolingu“, kdy je dítě vzděláváno bez předem stanoveného plánu.

Dva respondenti uvedli, že jsou jejich děti vzdělávány na dvou místech – doma a v neoficiální komunitní škole, kterou založila skupina rodičů pro své děti. V rodině D si dcera sama rozhoduje o tom, co se kdy bude učit. Má povědomí o tom, co by měla zvládnout v jednotlivých předmětech a snaží se tomu své vzdělávání přizpůsobovat. V největší míře se věnuje českému jazyku a matematice, jelikož právě tyto předměty dominují u přijímacích zkoušek na střední školy. Podle učebnice pro samouky a s mírnou

dopomocí rodičů se učí také cizí jazyk. Komunitní škola, kam pravidelně dochází, je založena na principu unschoolingu. Každý den je zde zaměřen na něco jiného. Jednou je to projektová výuka, kdy si děti samy volí témata na základě toho, co je zajímavé, přičemž projekty se týkají průřezově všech témat; další dny jsou zaměřeny na dějepis, dějiny umění a informatiku v kombinaci s matematikou a fyzikou, a to volně, zcela bez osnov.

Na dotaz „Kolik hodin denně průměrně vzdělávání věnujete?“ rodiny odpovídaly různorodě. V rodině B a rodině E probíhá vzdělávání průměrně čtyři hodiny denně a do vzdělávání jsou zahrnuty i procházky, malování, tvoření nebo nejrůznější exkurze. Odpočinkové dny dodržuje rodina B o víkendu a rodina E je zařazuje dle potřeby.

Rodina C uplatňuje „školu doma“. Jejich dcera si na začátku školního roku sama vytvořila rozvrh hodin dle doporučených hodinových dotací, na jehož základě vzdělávání probíhá. Pokud je potřeba něco více procvičit nebo dceru látka zaujme a chce v jejím studiu pokračovat, nějakou hodinu do rozvrhu přidá. Několikrát ročně chodí rodina v rámci výuky do muzeí, na výstavy, na koncerty, nebo jezdí na výlety. Jejich zvyklostí je také dodržování prázdnin podle starších sourozenců, kteří navštěvují běžné školy.

V rodině D je s výjimkou jednoho dne dcera každý den v komunitní škole, a to od 9:00 do 14:00. Poté se ještě zhruba hodinu snaží věnovat zbylým předmětům, které v komunitní škole nemají. V den, kdy nedochází do komunitní školy, si doma pracuje na projektu nebo se učí zbylé předměty, a to cca od 9:00 do 11:00. Občas věnuje učení ještě hodinu večer.

Dále mě zajímalo, zda si dotazované rodiny vzájemně pomáhají i s dalšími rodinami vzdělávajícími své děti doma. Tři odpovědi byly kladné a dvě záporné, přičemž jedna z respondentek, jejíž odpověď byla záporná, mi prozradila, že ji k domácímu vzdělávání přiměl komplikovaný zdravotní stav její dcery, a proto zpočátku usilovala o nalezení dalších rodin praktikujících domácí vzdělávání, na které by se mohla obrátit s prosbou o pomoc, avšak žádné takové rodiny v jejím okolí tehdy bohužel nebyly.

Zbývající tři respondenti uvedli, že s dalšími rodinami vzdělávajícími své děti doma aktivně spolupracují a sdílejí s nimi nejrůznější zkušenosti a inovativní nápady. Děti rodiny D a E navštěvují stejnou komunitní školu, která byla již zmíněna výše.

Z prezentace výsledků třetí výzkumné otázky vyplynulo, že se dotazované rodiny při vzdělávání svých dětí řídí buďto vzdělávacím plánem, přičemž rozvrh přizpůsobují i aktuálním potřebám, nebo procházejí témata a okruhy, které jejich děti baví, a o které se zajímají. V případě dvou respondentů jsou jejich děti vzdělávány na dvou místech – doma a v komunitní škole, která funguje na principu „unschoolingu“. Vzdělávání zde tudíž probíhá volně, zcela bez osnov. Rodiny věnují vzdělávání průměrně pět hodin denně, přičemž do „výuky“ zařazují i procházky, malování, tvoření, nejrůznější exkurze, návštěvy muzeí, výstav či koncertů, nebo jezdí na výlety. Tři z pěti dotázaných aktivně spolupracují i s dalšími rodinami praktikujícími domácí vzdělávání. Jejich spolupráce je založena na vzájemné pomoci a předávání zkušeností a inovativních nápadů.

6. 4 Vyhodnocení výzkumné otázky č. 4

„Jak probíhá ověřování a hodnocení výsledků domácího vzdělávání z pohledu dotazovaných rodičů?“ Na tuto výzkumnou otázku odpovědělo všech pět rodin identicky – probíhá pravidelně jednou za půl roku formou přezkoušení v kmenové škole. Jádrem tohoto přezkoušení je rozhovor, prostřednictvím něhož dokáže zkušený přezkušující zjistit, jakými znalostmi a dovednostmi doma vzdělávané dítě disponuje. Všichni dotazovaní respondenti uvedli, že součástí hodnocení výsledků domácího vzdělávání je také portfolio, prostřednictvím něhož dochází ke kontrole výstupů z činností přezkušovaných dětí. Portfolio obsahuje ukázky prací, které děti vytvořily, případně ukázky toho, na čem aktuálně pracují, nebo co je zajímavé.

Dále mě zajímalo, zda byly rodiny vždy spokojeny s hodnocením, které škola jejich dítěti/dětem udělila. Čtyři z pěti respondentů uvedli, že byli s hodnocením školy vždy spokojeni. Jediná rodina, která nebyla s hodnocením ze strany školy spokojena, uvedla, že způsob vedení ověřování znalostí jejich dcery byl velmi stresující a neempatický, a proto, jak již bylo zmíněno výše, v současné době kmenovou školu mění.

Z prezentace výsledků čtvrté výzkumné otázky vyplynulo, že ověřování a hodnocení výsledků domácího vzdělávání probíhá u všech pěti dotazovaných rodin pravidelně jednou za půl roku, a to formou přezkoušení v kmenové škole. Jádrem tohoto přezkoušení je rozhovor, prostřednictvím něhož dokáže zkušený přezkušující zjistit,

jakými znalostmi a dovednostmi doma vzdělávané dítě disponuje. Součástí hodnocení výsledků domácího vzdělávání je také portfolio, prostřednictvím něhož dochází ke kontrole výstupů z činností přezkušovaných dětí. S hodnocením výsledků domácího vzdělávání nebyla spokojena pouze jedna respondentka, podle níž byl způsob vedení ověřování znalostí ze strany školy velmi stresující a neempatický.

6. 5 Vyhodnocení výzkumné otázky č. 5

Výzkumná otázka č. 5 „Jaké jsou přednosti a nedostatky domácího vzdělávání z pohledu dotazovaných rodičů, kteří domácí vzdělávání praktikují?“ se zabývá reflexí toho, co domácí vzdělávání dětem dává a co jim naopak bere.

Dvě rodiny uvedly, že v domácím vzdělávání spatřují pouze přednosti, nikoli nedostatky. Pokud je vzdělávatel schopen zajistit dítěti určitou rozmanitost pohledů na probíranou látku, například občasným zapojením jiných dospělých do výuky, nebo prostřednictvím rozhovorů s jinými dospělými, a pokud dokáže zajistit dostatek sociálních kontaktů, pak je dle jejich názoru domácí vzdělávání pro děti po všech stránkách výhodnější než běžná školní docházka.

Jedna z dotazovaných respondentek spatřuje hlavní přednost domácího vzdělávání především v rychlosti, která dokáže ušetřit spoustu času, který může následně rodina trávit společně. Domácí vzdělávání tak dle jejího názoru dětem dává více času stráveného s rodinou a také možnost učit se a pracovat samostatně a s radostí.

Další rodina pozoruje při domácím vzdělávání zejména tyto přednosti: časovou flexibilitu; absenci různých organizačních a administrativních záležitostí, které bohužel v běžné škole zaberou mnoho času učitelů, žáků i rodičů; děti se učí rychleji a více do hloubky; čas na práci je neomezený, jelikož v případě potřeby lze libovolně přidávat hodiny; děti nejsou tolik unavené a mají mnohem více času na své koníčky; jsou také klidnější a daleko soustředěnější.

Rodina A, která se pro domácí vzdělávání rozhodla z důvodu komplikovaného zdravotního stavu dcery, neměla zpočátku žádnou představu, co vše domácí vzdělávání obnáší, a právě proto pro ni byly začátky domácího vzdělávání velmi náročné. Matka

uvedla, že největší přednost domácího vzdělávání však spatřovala v tom, že její dcera měla možnost plně se rozvíjet dle svých schopností, bez tlaku systému, který dle jejích slov „nebere ohled na individualitu dítěte“. Dcera se mohla učit to, co ji v danou chvíli bavilo a zajímalo, vše dle jejího přirozeného vývoje těla a mysli. Dále uvedla, že domácí vzdělávání dává dítěti prostor učit se, zajímat se a rozvíjet se v tom, v čem je dobré, a na co má talent. Díky tomu se může již od základu připravovat na své budoucí povolání, neboť má možnost velmi záhy objevit, co ho baví, a v čem vyniká.

Dle zbylých dvou rodin má domácí vzdělávání jak své přednosti, tak i své nedostatky. Pro rodinu D je čas strávený domácím vzděláváním jednoznačně smysluplnější a zajímavější než čas, který by jejich dcera jinak strávila ve škole. Dcera se vzdělává, ne proto, že musí, ale proto, že chce. Učí se jednotlivým tématům porozumět a uvědomovat si souvislosti mezi nimi. Má možnost si svobodně vybrat ty oblasti, které ji zajímají. A právě tyto nekonečné možnosti by jí podle nich běžná školní docházka nabídnout nedokázala. Rodiče mají pocit, že je momentálně celkově spokojenější, dělá zajímavé věci, má větší rozhled, umí daleko více spolupracovat a pracovat v kolektivu a je vedena k odpovědnosti a všímavosti vůči ostatním. Úskalí domácího vzdělávání však spatřují v tom, že komunitní škola jejich dceři nenabízí všechny předměty a že se zde nesetkává s tak velkým počtem různých dětí, jelikož jich do školy dochází pouze třináct.

Poslední dotazovaná rodina spatřuje světlé stránky domácího vzdělávání v možnosti regulovat čas a kvantum výuky podle potřeb celé rodiny, a také v tom, že domácí vzdělávání jejich dceři přináší dle jejich slov méně tlaku, absenci nepříjemných zážitků s vyhořelými pedagogy, mnohem více respektu, a především možnost volby. Stinnou stránku domácího vzdělávání naproti tomu spatřují v tom, že je tento způsob vzdělávání někdy náročný na organizaci v rámci chodu celé rodiny.

Z prezentace výsledků páté výzkumné otázky vyplynulo, že dva z pěti dotázaných v domácím vzdělávání nespátřují žádná negativa – zdá se jim být po všech stránkách výhodnější než běžná školní docházka. Zbylé tři rodiny spatřují stinnou stránku domácího vzdělávání zejména v tom, že je tento způsob vzdělávání někdy náročný na organizaci v rámci chodu celé rodiny. Jedna z respondentek, jejíž dcera dochází do tamější komunitní školy, spatřuje negativum zejména v tom, že komunitní škola dceři nenabízí všechny předměty a že se zde nesetkává s tak velkým počtem různých dětí, jelikož jich

do školy dochází pouze třináct. Z výzkumného šetření však vyplynulo, že pozitiva domácího vzdělávání jednoznačně převyšují jeho negativní stránky.

6. 6 Vyhodnocení výzkumné otázky č. 6

Výzkumná otázka č. 6 „Budou mít děti podle dotazovaných rodičů problém se začleněním se do školního kolektivu až domácí vzdělávání skončí?“ přináší odpověď na velmi diskutované téma týkající se socializace dítěte vzdělávaného v domácím prostředí.

Všichni respondenti uvedli, že se neobávají případných problémů, které by mohly jejich děti pociťovat při začleňování se do kolektivu na budoucí škole, a to především proto, že jsou v kontaktu s ostatními dětmi i v rámci domácího vzdělávání. Dvě z dotazovaných rodin mají již dokonce i vlastní zkušenost s přechodem svých dětí na běžné školy a obě shodně uvedly, že žádný problém se socializací neměly. Ve škole si rychle našly kamarády a jsou tam spokojení.

Další dva dotazovaní respondenti sdělili, že se při budoucím výběru školy zaměří na alternativněji vedené školy, které budou korespondovat s individualitou jejich dítěte.

Jedna z respondentek sice připustila, že její děti mohou mít problém se začleněním se do kolektivu, až domácí vzdělávání skončí, avšak je přesvědčena, že pokud to bude potřeba, změní se přizpůsobí. Uvedla, že se nejedná o „mimoně uzavřené ve skleněné láhvi, ale o normální děti v kontaktu s běžným světem. Jsou schopny respektovat různé podmínky a najít si svůj prostor.“

Z prezentace výsledků šesté výzkumné otázky vyplynulo, že se ani jedna z dotazovaných rodin neobává problémů, které by mohly jejich děti pociťovat při začleňování se do kolektivu na budoucí škole, až jednou domácí vzdělávání skončí. Všech pět respondentů věří, že se jejich dítě/děti změně přizpůsobí.

DISKUZE

Tato kapitola je zaměřena na vyhodnocení výsledků výzkumné části bakalářské práce, které byly získány prostřednictvím polostrukturovaného interview v rámci kvalitativní výzkumné strategie.

Výzkumné šetření probíhalo na základě osobních rozhovorů s rodiči, kteří učinili rozhodnutí vzdělávat své dítě/děti sami doma, a to za pomoci předem připraveného souboru otázek, které byly předmětem rozhovoru, aniž by bylo předem přesně stanoveno jejich pořadí. Šetření se zúčastnilo celkem pět rodin.

Výsledky výzkumné části bakalářské práce jsem porovnala s výsledky výzkumného šetření diplomové práce Zuzany Neubauerové (2019), jenž nese název „*Domácí vzdělávání jako soudobý alternativní proud*“. Tato práce byla napsána pod záštitou pedagogické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích.

Pro shrnutí hlavních výsledků výzkumného šetření je třeba připomenout výzkumné otázky, které znějí následovně:

1. Z jakých důvodů se dotazovaní rodiče rozhodli pro domácí vzdělávání a jak náročné pro ně bylo s domácím vzděláváním začít?
2. Jak hodnotí dotazovaní rodiče vztah se školou?
3. Jak vnímají průběh domácího vzdělávání dotazovaní rodiče?
4. Jak probíhá ověřování a hodnocení výsledků domácího vzdělávání z pohledu dotazovaných rodičů?
5. Jaké jsou přednosti a nedostatky domácího vzdělávání z pohledu dotazovaných rodičů, kteří domácí vzdělávání praktikují?
6. Budou mít děti podle dotazovaných rodičů problém se začleněním se do školního kolektivu až domácí vzdělávání skončí?

Výzkumným šetřením bylo zjištěno, že dvě rodiny (D a E) vedla k volbě domácího vzdělávání nespokojenost s veřejným školstvím, u dalších dvou rodin (A a C) se jednalo o komplikovaný zdravotní stav a v případě jedné rodiny (B) o problém se šikanou ve školním prostředí. Stejně důvody přineslo i výzkumné šetření Zuzany Neubauerové (2019). Nejčastějším důvodem, se kterým se autorka u dotazovaných respondentů

setkávala, byla nespokojenost s tradiční výukou či s přístupem školy. Jako další důvody, které se shodují s mým výzkumným šetřením, uvedla také doporučení známých, šikanu a komplikovaný zdravotní stav některého z příslušníků rodiny.

Všech pět respondentů dále uvedlo, že se jejich rozhodnutí přejít na domácí vzdělávání setkala s nepochopením, pochybami a obavami ze strany příbuzných a přátel, avšak všichni také shodně uvedli, že měli ve svém okolí i pár známých, kteří je v tomto rozhodnutí jednoznačně podpořili. Žádné z dotazovaných rodin zároveň nečinilo potíže splnit zákonem stanovené podmínky, bez nichž by domácí vzdělávání nemohlo být umožněno.

Z výsledků výzkumného šetření dále vyplynulo, že čtyři z pěti dotázaných (rodiny A, B, C a D) byli spokojeni s výběrem kmenové školy, kam své dítě/děti přihlásili k plnění povinné školní docházky, a kde následně probíhalo pravidelné pololetní ověřování a hodnocení výsledků domácího vzdělávání. Pouze jedna rodina (E) nebyla se způsobem přezkušování spokojena, a to proto, že se jí vedení ověřování znalostí zdálo být příliš neempatické a stresující. Změnou kmenové školy si prošly i dvě rodiny, se kterými spolupracovala v rámci své diplomové práce Zuzana Neubauerová (2019). První rodina se pro domácí vzdělávání rozhodla na samém počátku možnosti individuálního vzdělávání v České republice, a proto byla nucena přihlásit se do programu ministerstva školství, kde byla vedena jako pilotní pokusný model a byla jí vybrána škola ve Vraném nad Vltavou. Když se domácí vzdělávání dle slov otce stalo „povolnějším“, rodiče se rozhodli o přechod do školy v Hradci Králové. Druhá rodina změnila školu dokonce třikrát. Poprvé ji ke změně vedly nulové zkušenosti vybrané školy a podruhé nespokojenost se zrychleným tempem, které kmenová škola od jejich dítěte vyžadovala.

Školy byly vybírány na základě tří kritérií: referencí ředitelů gymnázií, dostupnosti a fyzické vzdálenosti, a doporučení přátel. Jedna z dotazovaných rodin (A) si kmenovou školu nevybrala sama, nýbrž jí byla vybrána Asociací domácího vzdělávání. Asociace domácího vzdělávání byla zmíněna také v diplomové práci Zuzany Neubauerové (2019). Dvě dotazované rodiny uvedly, že jim s výběrem kmenové školy pomohla sama prezidentka Asociace domácího vzdělávání – Judita Kapicová. Dalším kritériem výběru kmenové školy, které je shodné s výsledky mého výzkumného šetření, bylo doporučení přátel.

Výzkumným šetřením bylo dále zjištěno, že všechny školy na žádost o individuální vzdělávání reagovaly příznivě, jelikož tuto formu vzdělávání plně podporují. Respondenti udržují kontakt se školami především písemně, a také prostřednictvím pravidelných setkání domácích školáků. Z výsledků výzkumného šetření diplomové práce *„Domácí vzdělávání jako soudobý alternativní proud“* vyplynulo, že setkávání domácích školáků je, na rozdíl od mého výzkumného šetření, v případě všech dotazovaných rodin vyloučeno, jelikož ani jedna z rodin nebydlí dostatečně blízko na to, aby měli možnost se se školou pravidelně setkávat. Jeden z respondentů navíc také uvedl, že jejich syn nemá prostor pro navštěvování akcí školy, jelikož se naplno věnuje tancování, které ho stojí spoustu času.

Z prezentace výsledků třetí výzkumné otázky vyplynulo, že se dotazované rodiny při vzdělávání svých dětí řídí buďto vzdělávacím plánem, přičemž rozvrh přizpůsobují i aktuálním potřebám, nebo procházejí témata a okruhy, které jejich děti baví, a o které se zajímají. V případě dvou respondentů (rodiny D a E) jsou jejich děti vzdělávány na dvou místech – doma a v komunitní škole, která funguje na principu „unschoolingu“. Vzdělávání zde tudíž probíhá volně, zcela bez osnov. Zuzana Neubauerová (2019) ve své práci uvádí stejné nebo podobné způsoby výuky domácích školáků, ke kterým dospělo i mé výzkumné šetření. Dvě rodiny zakládají výuku na myšlence unschoolingu; další tři rodiny se na výuku připravují, avšak učení přizpůsobují hlavně dětem; jedna z rodin žádný plán výuky nemá a další rodiny naopak učí podle předem připraveného měsíčního či půlročního plánu, anebo podle školního vzdělávacího programu kmenové školy.

Z výzkumného šetření dále vyplynulo, že rodiny věnují vzdělávání průměrně pět hodin denně, přičemž do „výuky“ zařazují i procházky, malování, tvoření, nejrůznější exkurze, návštěvy muzeí, výstav či koncertů nebo jezdí na výlety.

Tři z pěti dotázaných (rodiny C, D a E) aktivně spolupracují i s dalšími rodinami praktikujícími domácí vzdělávání. Jejich spolupráce je založena na vzájemné pomoci a předávání zkušeností a inovativních nápadů.

Výsledky výzkumného šetření jednoznačně prokázaly, že ověřování a hodnocení výsledků domácího vzdělávání probíhá u všech pěti dotazovaných rodin pravidelně jednou za půl roku, a to formou přezkoušení v kmenové škole. Jádrem tohoto

přezkoušení je rozhovor, prostřednictvím něhož dokáže zkušený přezkušující zjistit, jakými znalostmi a dovednostmi doma vzdělávané dítě disponuje. Součástí hodnocení výsledků domácího vzdělávání je také portfolio, prostřednictvím něhož dochází ke kontrole výstupů z činností přezkušovaných dětí. Ke stejným výsledkům ve svém výzkumném šetření dospěla i Zuzana Neubauerová (2019). Uvedla, že u všech rodin probíhalo přezkoušení taktéž formou rozhovoru, jehož součástí bylo portfolio dokumentující projekty, které domácí školáci za pomoci svých vzdělavatelů v průběhu pololetí vytvořili. Jeden z dotazovaných respondentů navíc uvedl, že část přezkoušení je vždy zorganizována jako společný výstup domácích školáků například v podobě koncertů, na nichž každé dítě zahraje nějakou píseň, nebo v podobě výstav, kde jsou prezentovány výtvary jednotlivých dětí. Od výsledků mého výzkumného šetření, ze kterého vyplynulo, že přezkoušení probíhá v případě všech pěti dotazovaných respondentů v kmenové škole, se odchýlila jedna rodina, která se po domluvě s přezkušující paní učitelkou rozhodla provádět pololetní přezkušování u ní doma.

S hodnocením výsledků domácího vzdělávání nebyla v rámci mého výzkumného šetření spokojena pouze jedna respondentka (rodina E), podle níž byl způsob vedení ověřování znalostí ze strany školy velmi stresující a neempatický. Také z diplomové práce *„Domácí vzdělávání jako soudobý alternativní proud“* vyplynulo, že se způsobem ověřování a hodnocení výsledků domácího vzdělávání nebyly spokojeny dvě rodiny. Jedna z rodin si posteskla nad nepochopením ze strany přezkušujících, kteří nevěděli, jak s domácími školáky pracovat; druhá rodina nebyla spokojena s třídní učitelkou, která byla podle jejich slov v průběhu přezkoušení „hodně nervózní, nepříjemná a útočná“. Výsledky výzkumného šetření Zuzany Neubauerové (2019) zároveň přinesly zjištění, že spokojenost s průběhem a výsledky přezkušování se odvíjí především od toho, jak souzní názory jednotlivých rodin na domácí vzdělávání s názory přezkušujících.

Předposlední soubor otázek se zabýval přednostmi a nedostatky, které dotazovaní rodiče v domácím vzdělávání spatřují. Dva z pěti dotázaných (rodiny B a C) v domácím vzdělávání nespátřují žádná negativa – zdá se jim být po všech stránkách výhodnější než běžná školní docházka. Zbylé tři rodiny spatřují stinnou stránku domácího vzdělávání zejména v tom, že je tento způsob vzdělávání někdy náročný na organizaci v rámci chodu celé rodiny. Jedna z respondentek (rodina D), jejíž dcera dochází do tamější komunitní

školy, spatřuje negativum zejména v tom, že komunitní škola dceři nenabízí všechny předměty a že se zde neseťkává s tak velkým počtem různých dětí, jelikož jich do školy dochází pouze třináct. Z výzkumného šetření však vyplynulo, že pozitiva domácího vzdělávání jednoznačně převyšují jeho negativní stránky.

Výzkumným šetřením bylo dále zjištěno, že se ani jedna z dotazovaných rodin neobává, že by jejich děti měly problém se začleněním se do kolektivu na budoucí škole, až jednou domácí vzdělávání skončí. Všech pět respondentů věří, že se jejich dítě/děti změně přizpůsobí.

ZÁVĚR

Tématem této bakalářské práce bylo „Domácí vzdělávání“. V první řadě jsem se soustředila na vymezení základních pojmů domácího vzdělávání a poté jsem se snažila objasnit počátky a vývoj domácího vzdělávání, jeho průběh a také pravidla a podmínky, které musí být naplněny, aby mohlo být uskutečňováno. Zajímaly mě také důvody vedoucí k volbě domácího vzdělávání; vztah rodiny a školy, kam bylo dítě přijato k plnění povinné školní docházky; průběh domácího vzdělávání; otázka socializace doma vzdělávaných dětí; a v neposlední řadě taktéž přednosti a nedostatky domácího vzdělávání.

Provedené kvalitativní výzkumné šetření vedené formou polostrukturovaného interview si kladlo za cíl objasnit důvody, na jejichž základě se dotazované rodiny pro domácí vzdělávání rozhodly; uvést na pravou míru jeho průběh; popsat vztah mezi rodinou a kmenovou školou; zaměřit se na otázku socializace doma vzdělávaných dětí; a přiblížit přednosti a nedostatky, které dotazovaní rodiče v domácím vzdělávání spatřují.

Domnívám se, že se mi podařilo splnit vytyčené cíle, jimiž byly zlepšení povědomí o domácím vzdělávání; popsání řady důvodů, na jejichž základě se rodiny pro domácí vzdělávání rozhodují; a objasnění průběhu domácího vzdělávání.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

1. ČERMÁK, I., ŠTĚPANÍKOVÁ, I. *Metody kontroly validity dat v kvalitativním psychologickém výzkumu*. Československá psychologie 1 (42), 1998.
2. ČESKÁ ŠKOLNÍ INSPEKCE. *Tematická zpráva: Individuální vzdělávání žáků na 1. stupni základních škol (tzv. domácí vzdělávání)*. Praha: ČSI, 2016.
3. FARRIS, M., WOODRUFF, S. *The Future of Home Schooling*. Peabody Journal of Education, 2000, 75, 1–2, 233–255. ISSN 0161956X.
4. GALTON, M. *Inside the Primary Classroom: 20 Years On*. London: Routledge, 1999. ISBN 9780415170208.
5. GRAY, P. *Svoboda učení*. Praha: SCIO, 2012. ISBN 978-80-7430-093-6.
6. HOLT, J. *Učte se sami: dovolte dětem, aby se učily samy*. Praha: One Woman Press, 2018. ISBN 978-80-86356-59-4.
7. JANČAŘÍKOVÁ, K. *Portfoliové hodnocení v domácím vzdělávání*. In Metodický portál RVP [online]. Praha: NÚV, 2006. ISSN 1802-4785. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/o/z/969/PORTFOLIOVE-HODNOCENIV-DOMACIM-VZDELAVANI.html>
8. KAŠPAROVÁ, I. *Skloňování vybraných forem domácího vzdělávání v Česku (aneb kdo v Česku potřebuje domácí vzdělávání)*. In Domácí vzdělávání. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2020. ISBN 978-80-7603-187-6.
9. KOSTELECKÁ, Y., KAŠPAROVÁ I., PIVARČ J. a kol. *Domácí vzdělávání*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2020. ISBN 978-80-7603-187-6.
10. KOSTELECKÁ, Y. *Legislativní úprava domácího vzdělávání v zahraničí a její komparace se situací v České republice*. Pedagogika, 2005, roč. 55, č. 4. ISSN 0031-3815.
11. KOSTELECKÁ, Y. *Domácí vzdělávání a legislativa. Studie postkomunistických států střední Evropy*. Orbis scholae, 2014, roč. 8, č. 1. ISSN 1802-4637.
12. KRATOCHVÍLOVÁ, J. *Doma, nebo ve škole?* Komenský: odborný časopis pro učitele základní školy. Brno: Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity, 2015, roč. 139, č. 4. ISSN 0323-0449.
13. MERTIN, V. *Pedagogicko-psychologické aspekty individuálního vzdělávání*. Pedagogika, 2003, roč. 53, č. 4. ISSN 0031-3815.

14. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Individuální vzdělávání na 2. stupni základní školy*. Praha: MŠMT, 2007.
15. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Informace a doporučení Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k individuálnímu vzdělávání žáků v základní škole*. Praha: MŠMT, 2016.
16. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Ukončení pokusného ověřování podle § 171 odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)*. Praha: MŠMT, 2016.
17. MIOVSKÝ, M. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1362-4.
18. MOŽNÝ, I. *Moderní rodina*. Brno: Blok, 1990. ISBN 80-7029-018-8.
19. NEUBAUEROVÁ, Zuzana. *Domácí vzdělávání jako soudobý alternativní proud*. České Budějovice, 2019. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Pedagogická fakulta. Katedra pedagogiky a psychologie. Vedoucí práce Margareta Garabiková Pártlová.
20. PRŮCHA, J. *Pedagogický slovník*. 6. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-647-6.
21. REICHEL, J. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-3006-6.
22. ŠÍP STAŇKOVÁ, Z. *John Holt: od homeschoolingu k unschoolingu a zpět*. In Svoboda učení [online]. Žitenice: Svoboda učení, 2013. Dostupné z: <https://www.svobodauceni.cz/clanek/john-holt/>
23. ŠÍP STAŇKOVÁ, Z. *Domácí vzdělávání vs. tradiční škola: pár zajímavých faktů z USA*. In Svoboda učení [online]. Žitenice: Svoboda učení, 2015. Dostupné z: <https://www.svobodauceni.cz/clanek/homeschool-vs-school/>
24. ŠTECH, S. *Škola, nebo domácí vzdělávání? Teoretická komplikace jedné praktické otázky*. Pedagogika, 2003, roč. 53, č. 4. ISSN 0031-3815.
25. TAYLOR, L., PETRIE, A. *Home Education Regulations in Europe and Recent U. K. Research*. Peabody Journal of Education, 2000, 75, 1–2, 49–70. ISSN 0161956X.

26. TILL, J. *Kompletní výčet argumentů ve prospěch domácího vzdělávání*. In Svoboda učení [online]. Žitenice: Svoboda učení, 2017. Dostupné z: <https://www.svobodauceni.cz/clanek/kompletni-vycet-argumentu-ve-prospech-domaciho-vzdelavani-54-bodu/>
27. VALIŠOVÁ, A., KASÍKOVÁ, H. *Pedagogika pro učitele*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1734-0.
28. Zákon č. 561/2004, Sb. o předškolním, základní, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) In: *Zákony pro lidi* [online]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>
29. Zákon č. 178/2016 Sb. In: *Zákony pro lidi* [online]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-178>

PŘÍLOHY

Příloha č. 1 – Doporučený vzor žádosti o povolení individuálního vzdělávání

Ředitelství školy

Pan/paní

.....
.....
.....

.....
.....
.....

Žádost o povolení individuálního vzdělávání

Název a adresa školy, které je žádost adresována	
Jméno, příjmení a adresa zákonného zástupce, který podává žádost	
Jméno a příjmení žáka, který má být individuálně vzděláván	
Místo trvalého pobytu žáka nebo bydliště	
Rodné číslo žáka	
Důvody pro individuální vzdělávání žáka	
Uvedení období, ročníku, pololetí, kdy má být žák individuálně vzděláván	
Popis prostorového a materiálně technického zabezpečení vzdělávání a podmínek ochrany zdraví individuálně vzdělávaného žáka	
Další skutečnosti, které mají vliv na průběh vzdělávání žáka	
Poznámka	

.....
jméno a příjmení zákonného zástupce

.....
podpis zákonného zástupce

V dne

Přílohy:

1. Doklad osvědčující splnění podmínky o vzdělání osoby, která bude žáka individuálně vzdělávat
2. Seznam učebnic a učebních textů, které budou ve výuce užívány, pokud nejde o učebnice uvedené v § 27 odst. 1 školského zákona
3. Vyjádření školského poradenského zařízení

Příloha č. 2 – Doporučený vzor rozhodnutí o povolení individuálního vzdělávání

V _____ dne

Č. j.:

Počet stran:

ROZHODNUTÍ

Ředitel/ka školy

.....
(úplný název a údaje o škole, dále jen „škola“)
jako správní orgán příslušný podle § 165 odst. 2 písm. k) ve spojení s § 31 odst. 2 a 4
zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání
(školský zákon),
ve znění pozdějších předpisů,
rozhodl/a v řízení o povolení individuálního vzdělávání žákyni/žákovi školy

.....
(úplné jméno a identifikační údaje dle § 37 odst. 2 správního řádu),

t a k t o :

povoluje se individuální vzdělávání

žákyni/žákovi, narozené/mu,

trvale bytem

na dobu od do

Odůvodnění

Náležitostí odůvodnění stanovuje zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, § 68 odst. 3. Z odůvodnění musí naprosto přesně vyplývat, jak bylo řízení zahájeno, jak bylo vedeno, kdo co tvrdil apod. Současně bude nutné uvést, na základě jakých důkazů správní orgán rozhodl, jak se vypořádal s tvrzením účastníků řízení apod. Odůvodnění musí být přesvědčivé, musí se vztahovat se ke konkrétnímu případu a k § 41 školského zákona.

Poučení

Proti tomuto rozhodnutí se dle § 81 odst. 1 správního řádu lze odvolat, a to dle § 83 odst. 1 správního řádu do 15 dnů ode dne jeho oznámení. Odvolání se podává u ředitele školy a dle § 183 odst. 4 školského zákona o něm rozhoduje Krajský úřad.....

.....
podpis ředitele/lky
otisk razítka školy

Rozdělovník:

1. zákonný zástupce žáka
2. škola

Vypraveno dne:

Příloha č. 3 – Doporučený vzor rozhodnutí o zrušení povolení individuálního vzdělávání

V _____ dne

Č. j.:

Počet stran:

ROZHODNUTÍ

Ředitel/ka školy

.....
(úplný název a údaje o škole, dále jen „škola“)
jako správní orgán příslušný podle § 165 odst. 2 písm. k) ve spojení s § 31 odst. 2 a 4
zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání
(školský zákon),
ve znění pozdějších předpisů,
rozhodl/a v řízení o zrušení povolení individuálního vzdělávání žákyni/žákovi školy

.....
(úplné jméno a identifikační údaje dle § 37 odst. 2 správního řádu),

t a k t o:

zrušuje se povolení individuálního vzdělávání

žákyni/žákovi, narozené/mu,
trvale bytem

Odůvodnění

*Zrušení povolení individuálního vzdělávání je vydáno na základě zjištění, že
(přesně popsat, jak bylo řízení zahájeno, vedeno, kdo je účastník řízení, jakým jednáním naplnil podmínky pro
zrušení povolení individuálního vzdělávání; současně bude nutné uvést, na základě jakých důkazů správní
orgán rozhodl, jak se vypořádal s tvrzením účastníků řízení apod.)*

Poučení

Proti tomuto rozhodnutí se dle § 81 odst. 1 správního řádu lze odvolat, a to dle § 83 odst. 1 správního řádu
do 15 dnů ode dne jeho oznámení. Odvolání se podává u ředitele/ky školy a dle § 183 odst. 4
školského zákona o něm rozhoduje Krajský úřad.....
Odvolání nemá odkladný účinek.

.....
podpis ředitele/lky
otisk razítka školy

Rozdělovník:

1. zákonný zástupce žáka
2. škola

Vypraveno dne:

Příloha č. 4 – Záznamový arch pro rozhovor s dotazovanými rodiči

1. Z jakých důvodů se dotazovaní rodiče rozhodli pro domácí vzdělávání a jak náročné pro ně bylo s domácím vzděláváním začít?

- Jak jste se o možnosti domácího vzdělávání dozvěděl/a/i? Kdy a z jakého důvodu jste se začal/a/i domácím vzděláváním zabývat?
- S jakými postoji a názory jste se setkal/a/i, když jste Vašemu okolí oznámil/a/i, že budete své dítě/děti vzdělávat sám/sama/sami doma?
- Abyste mohl/a/i začít praktikovat domácí vzdělávání, musel/a/i jste splnit podmínky dané zákonem. Bylo pro Vás obtížné tyto podmínky naplnit?

2. Jak hodnotí dotazovaní rodiče vztah se školou?

- Na základě čeho jste si vybral/a/i školu, kam jste dítě/děti přihlásil/a/i k plnění povinné školní docházky?
- Jaká byla reakce školy, když jste oznámil/a/i, že jste se rozhodl/a/i pro domácí vzdělávání? Měla škola s domácím vzděláváním již nějaké zkušenosti?
- Jak udržujete kontakt se školou?
- Udržuje/í Vaše dítě/děti kontakt se školou, respektive se spolužáky? Pokud ano, jakým způsobem?
- Zúčastňuje/í se Vaše dítě/děti nějakých školních akcí, případně dochází na výuku některých předmětů do školy?

3. Jak vnímají průběh domácího vzdělávání dotazovaní rodiče?

- Uplatňujete spíše „školu doma“ neboli „blokovanou výuku“ (řídíte se vzdělávacím programem, který určuje, co a kdy se má dítě naučit), nebo „unschooling“ (vzděláváte své dítě/děti bez předem stanoveného plánu pouze na základě toho, co život přinese)?
- Kolik hodin denně průměrně vzdělávání věnujete? Zařazujete i odpočinkové dny, případně kolik?
- Pomáháte si vzájemně i s dalšími rodinami, které praktikují domácí vzdělávání? Pokud ano, jak?

4. Jak probíhá ověřování a hodnocení výsledků domácího vzdělávání z pohledu dotazovaných rodičů?

- Jakým způsobem probíhá pololetní ověřování výsledků domácího vzdělávání?
- Byl/a/i jste vždy spokojen/a/i s hodnocením, které škola vašemu/vašim dítěti/dětem udělila?
- Vytváříte s dítětem/děťmi portfolio? Pokud ano, využívá ho škola jako zdroj k hodnocení výsledků domácího vzdělávání?

5. Jaké jsou přednosti a nedostatky domácího vzdělávání z pohledu dotazovaných rodičů, kteří domácí vzdělávání praktikují?

- V čem pociťujete přednosti a v čem naopak nedostatky domácího vzdělávání?
- Co domácí vzdělávání dítěti/dětem dává, a co mu/jim podle Vašeho názoru naopak bere?

6. Budou mít děti podle dotazovaných rodičů problém se začleněním se do školního kolektivu až domácí vzdělávání skončí?

- Myslíte si, že bude/ou mít Vaše dítě/děti problém se začleněním se do školního kolektivu až domácí vzdělávání skončí? Co mu/jim tato změna podle Vás může přinést?

Příloha č. 5 – Přepisy rozhovorů s dotazovanými rodiči

Rodina A

Jak jste se o možnosti domácího vzdělávání dozvěděl/a/i? Kdy a z jakého důvodu jste se začal/a/i domácím vzděláváním zabývat?

V roce 2017 jsem měla dceru již po ročním odkladu, z důvodu onkologie, a po další zdravotní komplikaci – zánětu mozkových blan, nemohla do kolektivu, a tak nám nic jiného nezbylo, a bylo nám doporučeno přes známé domácí vzdělávání.

S jakými postoji a názory jste se setkal/a/i, když jste Vašemu okolí oznámil/a/i, že budete své dítě/děti vzdělávat sám/sama/sami doma?

Názory byly dvojí. Upozorňovali mě, ať to nedělám a ať žádám individuální přístup na klasické základní škole, že to bude to nejlepší. Bylo to náročné... potřebovali jsme hlavně klid a čas. A to nám bylo dopřáno díky plnému domácímu vzdělávání. Hodně nám pomohla Asociace domácího vzdělávání.

I někteří lékaři byli proti, že je potřeba ji co nejdříve zařadit do systému. Ti, kdo nás znali dobře, mi pomohli ustát v začátku i průběhu roků tlak okolí a podržet mě, že to dělám správně. Pro nás v tu dobu nebyla jiná cesta než domácí vzdělávání, protože tlak školy by Teu odrovnal zdravotně. A plné domácí vzdělávání nám dopřalo čas a Tea mohla regenerovat zdravotně a učit se to, co ji v tu chvíli bavilo a zajímalo, vše dle jejího přirozeného vývoje těla a mysli.

Abyste mohl/a/i začít praktikovat domácí vzdělávání, musel/a/i jste splnit podmínky dané zákonem. Bylo pro Vás obtížné tyto podmínky naplnit?

Ne. Naopak lehké. Díky její zdravotní dokumentaci nás nepotřebovali ani vidět v pedagogicko-psychologické poradně a vše nám bylo umožněno.

Na základě čeho jste si vybral/a/i školu, kam jste dítě/děti přihlásil/a/i k plnění povinné školní docházky?

Nám vybrala školu Asociace domácího vzdělávání. Vůbec jsem se v té době v tomto neorientovala.

Jaká byla reakce školy, když jste oznámil/a/i, že jste se rozhodl/a/i pro domácí vzdělávání? Měla škola s domácím vzděláváním již nějaké zkušenosti?

Reakce byla příznivá. Podporují tuto formu vzdělávání.

Jak udržujete kontakt se školou?

Se školou se udržoval kontakt jen písemně a jednou za půl roku probíhalo přezkoušení.

Udržuje/í Vaše dítě/děti kontakt se školou, respektive se spolužáky? Pokud ano, jakým způsobem?

Ne.

Zúčastňuje/í se Vaše dítě/děti nějakých školních akcí, případně dochází na výuku některých předmětů do školy?

Ne.

Uplatňujete spíše „školu doma“ neboli “blokovou výuku“ (řídíte se vzdělávacím programem, který určuje, co a kdy se má dítě naučit), nebo „unschooling“ (vzděláváte své dítě/děti bez předem stanoveného plánu pouze na základě toho, co život přinese)?

Ze začátku jsme v tom tápali a zkoušeli „školu doma“, ale to nebylo to nejlepší. Postupem času jsme přišli na to, že Tee i mně nejvíce vyhovuje spíše forma „unschoolingu“, který vyhovoval i jejímu zdravotnímu stavu a regeneraci.

Kolik hodin denně průměrně vzdělávání věnujete? Zařazujete i odpočinkové dny, případně kolik?

Vše jsme dělali narázově. Doma se dítě vlastně učí neustále. Všim tím, co dělá, a na čem se podílí, takže časově to nedokážu popsat.

Pomáháte si vzájemně i s dalšími rodinami, které praktikují domácí vzdělávání? Pokud ano, jak?

My jsme je hledali, ale v našem okolí bohužel nebyly.

Jakým způsobem probíhá pololetní ověřování výsledků domácího vzdělávání?

Vše formou rozhovoru a ukázkou třeba prací, co tvořila, co ji zajímá, a na čem dělá. Žádné písemky, ale rozhovor, kterým zkušená paní učitelka dokáže z dítěte dostat informace o tom, co umí.

Byl/a/i jste vždy spokojen/a/i s hodnocením, které škola vašemu/vašim dítěti/dětem udělila?

Ano.

Vytváříte s dítětem/děti portfolio? Pokud ano, využívá ho škola jako zdroj k hodnocení výsledků domácího vzdělávání?

Zčásti jsme tvořili a ano, paní učitelka ho brala jako zdroj k hodnocení.

V čem pociťujete přednosti a v čem naopak nedostatky domácího vzdělávání?

Přednosti přesahují nedostatky. Dítě se může plně rozvíjet dle svých schopností. Myslím, že rodiny, které se pro domácí vzdělávání rozhodnou plně samy a ví, do čeho jdou, tak nemůžou cítit nedostatky. V našem případě to bylo jiné. Nevěděla jsem, do čeho jdeme, a co to bude pro mě znamenat. Že bude vše jen na mně, že mi nikdo neřekne a neukáže cestu... což v Tei případě bylo složité. Onkologie od 5 roku jejího života jí vzala kamarády

a mně mnoho sil, a těžký zánět mozkových blan v jejích 6,5 letech se velmi podepsal právě na možnosti ji vzdělávat. 2 roky mozek regeneroval, a i tělo. Takže učení šlo dost stranou. Nebýt možnosti učit ji doma, Tea by nezregenerovala.

Co domácí vzdělávání dítěti/dětem dává, a co mu/jim podle Vašeho názoru naopak bere?

Dává jim svobodu se plně rozvíjet dle přirozeného vývoje těla i mysli. Bez tlaku systému, který nebere ohled na individualitu dítěte. Nechává jim úsměv a život. Nechává jim schopnost myšlení a umět si poradit, a hlavně použít své znalosti v životě, a ne jen opakování naučené látky, kterou by neuměly přenést do běžných životních situací. Dává jim prostor se učit a zajímat a rozvíjet v tom, v čem jsou dobré, nebo v tom, v čem mají talent. A tím se můžou plně, již od základu, připravovat na své budoucí povolání, protože mají možnost objevit velmi brzy svůj směr, co je baví, a v čem vynikají. Tím můžou směřovat svůj směr vzdělávání již od nižší třídy.

Bere jim možnost opakovat naučenou látku, kterou k ničemu nepoužijí.

Myslíte si, že bude/ou mít Vaše dítě/děti problém se začleněním se do školního kolektivu až domácí vzdělávání skončí? Co mu/jim tato změna podle Vás může přinést?

Nemyslím si to, že by takové děti měly problém se zařazením do školního kolektivu. Myslím, že každé takové dítě i jeho rodiče, když budou chtít sami ukončit plné domácí vzdělávání, tak vyberou formu školy vhodnou pro další směr výuky tak, aby korespondovala s individualitou dítěte.

My jsme toho příkladem. Tea chtěla zkusit školu. Ze začátku se jí líbilo – asi měsíc až dva. Postupný tlak a tempo a celý systém ji dovedl ke zdravotnímu kolapsu a přišla na to, že učit se doma je pro ni to nejlepší, a tak se vrátila do domácího vzdělávání. Tentokrát jsme již věděli, do čeho jdeme, a jak to chceme dělat. A vše šlo dobře.

Později jsme začali hledat alternativní školu v našem okolí, přece jen je náš případ specifický a Tea moc chtěla skupinu dětí, se kterými bychom se mohli setkávat. A upřímně... i na mě samotnou toho už bylo od jejích 5 let taky moc.

Letos, 15. března, jsme ukončili domácí vzdělávání a Tea nastoupila do waldorfské školy, která nám vyhovuje a respektuje nás i její zdravotní stav. Vše je na domluvě, vše se dá. Jen je to o lidech, kteří školu vedou a kteří v ní pracují.

Rodina B

Jak jste se o možnosti domácího vzdělávání dozvěděl/a/i? Kdy a z jakého důvodu jste se začal/a/i domácím vzděláváním zabývat?

O domácím vzděláváním jsem se dozvěděla, protože jsem studovala střední pedagogickou školu. Takže už na střední škole. Rozhodla jsem se na něj přejít z důvodu šikany mých dětí na základní škole. Začala jsem v roce 2016 učit třetí a první třídu.

S jakými postoji a názory jste se setkal/a/i, když jste Vašemu okolí oznámil/a/i, že budete své dítě/děti vzdělávat sám/sama/sami doma?

Vzhledem k tomu, že tahle skutečnost není moc pozitivně přijímána, nikomu to zbytečně nesdělují.

Abyste mohl/a/i začít praktikovat domácí vzdělávání, musel/a/i jste splnit podmínky dané zákonem. Bylo pro Vás obtížné tyto podmínky naplnit?

Ne.

Na základě čeho jste si vybral/a/i školu, kam jste dítě/děti přihlásil/a/i k plnění povinné školní docházky?

Díky kladným zkušenostem přátel.

Jaká byla reakce školy, když jste oznámil/a/i, že jste se rozhodl/a/i pro domácí vzdělávání? Měla škola s domácím vzděláváním již nějaké zkušenosti?

Nebyly žádné potíže.

Jak udržujete kontakt se školou?

Setkáváme se pravidelně na setkáních domácích školáků.

Udržuje/í Vaše dítě/děti kontakt se školou, respektive se spolužáky? Pokud ano, jakým způsobem?

Máme možnost navštěvovat zájmové kroužky, ale ty navštěvujeme v hudební škole.

Zúčastňuje/í se Vaše dítě/děti nějakých školních akcí, případně dochází na výuku některých předmětů do školy?

Máme tu možnost, ale nevyužíváme ji.

Uplatňujete spíše „školu doma“ neboli “blokovou výuku“ (řídíte se vzdělávacím programem, který určuje, co a kdy se má dítě naučit), nebo „unschooling“ (vzděláváte své dítě/děti bez předem stanoveného plánu pouze na základě toho, co život přinese)?

Držíme se podle rámcového vzdělávacího plánu, ale rozvrh přizpůsobujeme aktuálním potřebám.

Kolik hodin denně průměrně vzdělávání věnujete? Zařazujete i odpočinkové dny, případně kolik?

Průměrně 4 hodiny, pokud nezahrnuji procházky a exkurze. Odpočíváme o víkendech. Některé dny jsou více odpočinkové, ve kterých malujeme, nebo tvoříme.

Pomáháte si vzájemně i s dalšími rodinami, které praktikují domácí vzdělávání? Pokud ano, jak?

Ne.

Jakým způsobem probíhá pololetní ověřování výsledků domácího vzdělávání?

Probíhá formou přezkoušení ve škole.

Byl/a/i jste vždy spokojen/a/i s hodnocením, které škola vašemu/vašim dítěti/dětem udělila?

Ano.

Vytváříte s dítětem/děti portfolio? Pokud ano, využívá ho škola jako zdroj k hodnocení výsledků domácího vzdělávání?

Ano, škola pravidelně kontroluje výstupy naší činnosti.

V čem pociťujete přednosti a v čem naopak nedostatky domácího vzdělávání?

Je to daleko rychlejší a ušetří čas, který mohu strávit s dětmi.

Co domácí vzdělávání dítěti/dětem dává, a co mu/jim podle Vašeho názoru naopak bere?

Dává mu více času stráveného s rodinou. Taky se naučí s radostí a samozřejmostí samostatně pracovat a učit se.

Myslíte si, že bude/ou mít Vaše dítě/děti problém se začleněním se do školního kolektivu až domácí vzdělávání skončí? Co mu/jim tato změna podle Vás může přinést?

Nemyslím, a i ze zkušenosti vím, že tyto problémy děti nemají, protože dvě z mých dětí jsou už na gymnáziu.

Rodina C

Jak jste se o možnosti domácího vzdělávání dozvěděl/a/i? Kdy a z jakého důvodu jste se začal/a/i domácím vzděláváním zabývat?

O možnosti domácího vzdělávání jsem uvažovala poprvé v roce 2012, kdy mělo nastoupit do školy mé nejstarší dítě. Zнала jsem domácí vzdělávání z vyprávění přátel a příbuzných. Nakonec jsem se rozhodla pro nástup do základní školy. Neměla jsem zatím se vzděláváním žádné zkušenosti a bála jsem se, že by to bylo příliš náročné. S domácím vzděláváním jsem nakonec začala v roce 2021 – v dubnu, kdy starší dcera chodila do čtvrté třídy a mladší dcera do první třídy.

Důvodů bylo hned několik. Prvotním důvodem byl můj komplikovaný zdravotní stav, kdy jsem nemohla dcery vodit do školy. Začala jsem teda dcery provizorně učit doma podle individuálního studijního plánu. Časem jsem zjistila, že dcerám tato výuka vyhovuje. Obě měly více času na své oblíbené aktivity jako atletiku, hru na housle, kreslení, sólový zpěv, pěvecký sbor a další. U starší dcery se navíc výrazně zlepšil prospěch a schopnost soustředění.

S jakými postoji a názory jste se setkal/a/i, když jste Vašemu okolí oznámil/a/i, že budete své dítě/děti vzdělávat sám/sama/sami doma?

Setkala jsem se s různými reakcemi. Nepochopení a bohužel i posměch ze strany lidí, se kterými se stýkáme v rámci sousedských vztahů a zájem o metodiku a celkovou organizaci domácího vzdělávání, který projevují naši přátelé. Trenéři a učitelé kroužků našich dcer hodnotí naše domácí vzdělávání taky velmi pozitivně. Pochybnosti některých našich příbuzných se rozplynuly, když starší dcera úspěšně složila zkoušky na dvě prestižní pražská gymnázia a na jednom z nich bez problémů studuje. Problém se socializací – což byla nejčastější námitka našeho okolí proti domácímu vzdělávání, dcera neměla.

Abyste mohl/a/i začít praktikovat domácí vzdělávání, musel/a/i jste splnit podmínky dané zákonem. Bylo pro Vás obtížné tyto podmínky naplnit?

Splnit podmínky dané zákonem nebylo obtížné.

Na základě čeho jste si vybral/a/i školu, kam jste dítě/děti přihlásil/a/i k plnění povinné školní docházky?

Školu jsem vybírala podle referencí ředitelů gymnázií o úspěšnosti uchazečů o studium. Dále jsem vybrané školy několikrát navštívila a snažila jsem se zjistit všechny dostupné informace. Při rozhodování mi taky pomohly postřehy rodičů žáků a absolventů základních škol.

Jaká byla reakce školy, když jste oznámil/a/i, že jste se rozhodl/a/i pro domácí vzdělávání? Měla škola s domácím vzděláváním již nějaké zkušenosti?

Reakce školy byla opravdu vstřícná, protože měla v té době v domácím vzdělávání několik žáků.

Jak udržujete kontakt se školou?

Jsmo v kontaktu s paní ředitelkou a máme plnou podporu třídní, se kterou můžeme kdykoli konzultovat.

Udržuje/í Vaše dítě/děti kontakt se školou, respektive se spolužáky? Pokud ano, jakým způsobem?

Naše dcera – aktuálně vzdělávám pouze mladší dceru, která je ve třetí třídě, vídá spolužáky jen občas. Pravidelně se vídá s jinými dětmi, se kterými chce trávit volný čas. Do školy dochází jenom na přezkoušení.

Zúčastňuje/í se Vaše dítě/děti nějakých školních akcí, případně dochází na výuku některých předmětů do školy?

Z časových důvodů ne.

Uplatňujete spíše „školu doma“ neboli “blokovou výuku“ (řídíte se vzdělávacím programem, který určuje, co a kdy se má dítě naučit), nebo „unschooling“ (vzděláváte své dítě/děti bez předem stanoveného plánu pouze na základě toho, co život přinese)?

Při výuce se řídíme vzdělávacím plánem.

Kolik hodin denně průměrně vzdělávání věnujete? Zařazujete i odpočinkové dny, případně kolik?

Dcera si na začátku školního roku vytvořila rozvrh hodin podle doporučených hodinových dotací. Občas nějakou hodinu přidáme – když je potřeba něco víc procvičit nebo dceru látka zaujme a chce pokračovat. Několikrát ročně jdeme místo výuky do muzea, nebo třeba na výstavu, na koncert, na výlet a tak dále. Taky dodržujeme prázdniny podle starších sourozenců.

Pomáháte si vzájemně i s dalšími rodinami, které praktikují domácí vzdělávání? Pokud ano, jak?

S dalšími rodinami sdílíme zkušenosti a nápady. S některými domácími školáky se dcera pravidelně vídá. Většinou je to dvakrát za týden. S jednou rodinou taky společně chodíme na výstavy.

Jakým způsobem probíhá pololetní ověřování výsledků domácího vzdělávání?

V pololetí a na konci školního roku chodíme na přezkoušení. Paní učitelka má nachystané své materiály, podle kterých ověřuje znalosti dcery. Dcera si přinese portfolio, výtvarné práce a některé vlastní projekty, které prezentuje. Na závěr rekapitulujeme pokroky i problémy a jejich řešení z uplynulého pololetí.

Byl/a/i jste vždy spokojen/a/i s hodnocením, které škola vašemu/vaším dítěti/dětem udělila?

Byli jsme vždy spokojeni.

Vytváříte s dítětem/dětmi portfolio? Pokud ano, využívá ho škola jako zdroj k hodnocení výsledků domácího vzdělávání?

Ano.

V čem pociťujete přednosti a v čem naopak nedostatky domácího vzdělávání?

Přednost, kterou pozoruji při našem domácím vzdělávání, je hlavně časová flexibilita. Taky odpadají různé organizační a administrativní záležitosti, které bohužel v běžné základní škole zaberou mnoho času učitelů, dětí i rodičů. Děti se učí rychleji a více do hloubky a jejich čas na práci je neomezený – je možné libovolně přidávat hodiny. Děti nejsou tolik unavené a mají mnohem více času na své koníčky. Zdá se mi, že jsou taky klidnější a soustředěnější.

Nevýhody žádné nepozoruji.

Co domácí vzdělávání dítěti/dětem dává, a co mu/jim podle Vašeho názoru naopak bere?

Nenapadá mě, co by domácí vzdělávání dětem bralo. Když je rodič schopný zajistit dítěti určitou rozmanitost pohledů na probíranou látku – třeba občasným zapojením jiných dospělých do výuky nebo rozhovory s jinými dospělými, a pokud dokáže zajistit dostatek sociálních kontaktů, pak je si myslím domácí vzdělávání pro dítě po všech stránkách výhodnější než školní docházka.

Myslíte si, že bude/ou mít Vaše dítě/děti problém se začleněním se do školního kolektivu až domácí vzdělávání skončí? Co mu/jim tato změna podle Vás může přinést?

Starší dcera žádné problémy se začleněním do kolektivu po nástupu na gymnázium podle názoru třídní učitelky, ale i podle mého neměla. Ve škole si rychle našla kamarádky a je spokojená. Mladší dcera zatím bez problémů funguje v dětských kolektivech.

Rodina D

Jak jste se o možnosti domácího vzdělávání dozvěděl/a/i? Kdy a z jakého důvodu jste se začal/a/i domácím vzděláváním zabývat?

O kvalitní vzdělávání jsem se v souvislosti se svými dětmi zabývala od jejich dětství. Chtěla jsem, aby měly lepší vzdělání než já. Uvědomovala jsem si nedostatky klasického vzdělávání, které nepodporuje vnitřní motivaci dítěte dovídat se další věci, taky klade velký důraz na detaily a pak uniká celek, neučí v souvislostech a chce po všech stejnou hloubku ve všech předmětech a vůbec nezohledňuje individuální nastavení dítěte, jeho vlohy a tak podobně.

O možnosti domácího vzdělávání jsem uvažovala už u nejstaršího dítěte – od první třídy. Některé kamarádky tuto cestu zvolily, já nakonec až později – u nejstarší dcery. Konečné rozhodnutí padlo na popud dcery, která se sama rozhodla přejít do komunitní školy. Budoucí spolužáky znala od dětství, jsou to děti kamarádů.

S jakými postoji a názory jste se setkal/a/i, když jste Vašemu okolí oznámil/a/i, že budete své dítě/děti vzdělávat sám/sama/sami doma?

Protože jsme tuhle cestu zvolili jen u jednoho dítěte, a to ještě až vlastně celkem pozdě – až v šesté třídě, okolí to přijalo s pochybnostmi, ale celkem dobře. Moji rodiče měli strach z neznámého, že bude zaostávat a nebude mít takové znalosti. Říkali i takové argumenty, jakože třeba přijde o spolužáky, a nebude mít tudíž v dospělosti srazy s devátou třídou. Největší obavy, které sdílela hodně i dcera a my, byl strach z přijímaček na střední školu.

Abyste mohl/a/i začít praktikovat domácí vzdělávání, musel/a/i jste splnit podmínky dané zákonem. Bylo pro Vás obtížné tyto podmínky naplnit?

Nebylo. Garantem domácího vzdělávání je manžel. Všechno šlo hladce, co já vím.

Na základě čeho jste si vybral/a/i školu, kam jste dítě/děti přihlásil/a/i k plnění povinné školní docházky?

Zvolili jsme nově vzniklou alternativní školu v bližším okolí, která nabízela tuhle možnost, protože škola, kam jezdí ostatní děti z komunity měla plno. Komunikace se školou probíhala bez problémů, ale během přezkušování se ukázal nedostatek zkušeností školy.

Jaká byla reakce školy, když jste oznámil/a/i, že jste se rozhodl/a/i pro domácí vzdělávání? Měla škola s domácím vzděláváním již nějaké zkušenosti?

Škola, pro kterou jsme se rozhodli, že tam dceru přihlásíme, byla úplně nově vzniklá a zkušeností moc neměla.

Jak udržujete kontakt se školou?

Jenom přezkoušení jednu za půl roku, jinak nejsme v kontaktu.

Udržuje/í Vaše dítě/děti kontakt se školou, respektive se spolužáky? Pokud ano, jakým způsobem?

Se spolužáky v kmenové škole v kontaktu není, ale se spolužáky v komunitní třídě ano. Mají mezi sebou velmi přátelské, otevřené a podpůrné vztahy.

Zúčastňuje/í se Vaše dítě/děti nějakých školních akcí, případně dochází na výuku některých předmětů do školy?

Ne, dochází jenom do komunitní školy, ale ne každý den v týdnu, a taky se hodně učí sama doma s pomocí manžela nebo mojí.

Uplatňujete spíše „školu doma“ neboli “blokovou výuku“ (řídíte se vzdělávacím programem, který určuje, co a kdy se má dítě naučit), nebo „unschooling“ (vzděláváte své dítě/děti bez předem stanoveného plánu pouze na základě toho, co život přinese)?

Dcera má zhruba povědomí o tom, co by měla zvládnout v jednotlivých předmětech a snaží se držet krok. Co se kdy ale bude učit, si rozhoduje sama. Soustředí se taky na přijímací zkoušky na střední školu, takže se hodně připravuje na češtinu a matiku. Podle učebnice pro samouky a s mírnou naší dopomocí se taky učí další cizí jazyk.

Když to shrnu, v komunitní škole mají vyloženě unschooling. Jeden den mají projektovou výuku, kdy si témata volí děti samy podle toho, co je zajímá, plus se více zaměřují na český jazyk. Projekty se týkají průřezově všech témat. Pak mají taky jeden den zaměřený na dějepis, ale nedrží se osnov. Jeden den dějiny umění, taky bez osnov, a jeden den mají informatiku v kombinaci s matikou a fyzikou, taky úplně volně bez osnov.

Ostatní předměty – matematiku, fyziku, chemii a němčinu, se učí sama doma s naší pomocí z učebnic pro jednotlivé ročníky.

Kolik hodin denně průměrně vzdělávání věnujete? Zařazujete i odpočinkové dny, případně kolik?

Dcera si to hodně řídí sama. Kromě jednoho dne je každý den v komunitní škole od devíti do dvou. Pak se ještě asi hodinu odpoledne snaží věnovat zbylým předmětům. V den, kdy nemá školu, si doma pracuje na projektu, nebo se učí zbylé předměty – asi od devíti do jedenácti, plus někdy ještě zhruba hodinu večer.

Pomáháte si vzájemně i s dalšími rodinami, které praktikují domácí vzdělávání? Pokud ano, jak?

V našem případě se jedná o komunitní školu, kterou organizují rodiče pro svoje děti. Tudiž jenom, co se organizace týče. Plus výuku po dva dny zajišťují rodiče z komunity, takže pouze takto.

Jakým způsobem probíhá pololetní ověřování výsledků domácího vzdělávání?

Probíhá formou prezentace projektů a témat zvládnutých během uplynulého půl roku a rozhovoru.

Byl/a/i jste vždy spokojen/a/i s hodnocením, které škola vašemu/vašim dítěti/dětem udělila?

Ano.

Vytváříte s dítětem/děti portfolio? Pokud ano, využívá ho škola jako zdroj k hodnocení výsledků domácího vzdělávání?

Ano, portfolio si dcera dává dohromady před každým přezkoušením a škola ji hodnotí na základě tohoto portfolio.

V čem pociťujete přednosti a v čem naopak nedostatky domácího vzdělávání?

Přednosti v jednoznačně smysluplněji a zajímavěji stráveném času pro dceru. Pracuje, protože chce pracovat a dozvídá se informace, protože se je chce dozvídat. Učí se tématům porozumět a uvědomovat si souvislosti. Tak si vybírá ty oblasti, které ji zajímají. Celkově mám pocit, že vede bohatší a spokojenější život, než když byla v běžné škole.

Negativum vidí dcera sama v tom, že v komunitní škole nemají všechny předměty, a taky se neseťkává s tak velkým počtem různých dětí, protože dohromady je jich ve skupině třináct.

Co domácí vzdělávání dítěti/dětem dává, a co mu/jim podle Vašeho názoru naopak bere?

Mám pocit, že to, jak to má dcera – tedy malá komunitní škola s individuálním přístupem, jí snad jenom dává. Je celkově spokojenější, dělá zajímavé věci, má taky větší

rozhled a větší schopnost spolupráce a práce v kolektivu. Je obklopená zajímavými dětmi a je vedená k všímavosti vůči ostatním a zároveň k odpovědnosti.

Myslíte si, že bude/ou mít Vaše dítě/děti problém se začleněním se do školního kolektivu až domácí vzdělávání skončí? Co mu/jim tato změna podle Vás může přinést?

Myslím, že nebude, protože celý první stupeň docházela do sice moc hezky vedené, ale stále státní běžné školy, a i nyní je stále v kolektivu dětí.

Rodina E

Jak jste se o možnosti domácího vzdělávání dozvěděl/a/i? Kdy a z jakého důvodu jste se začal/a/i domácím vzděláváním zabývat?

Dozvěděla jsem se o něm od známých a kamarádů, kteří ho praktikují. Začala jsem se tím zabývat od začátku školní docházky mých dětí, protože způsob vzdělávání a pojetí školy v běžném českém školství se mi zdál nevhodný, někdy až škodlivý pro děti.

S jakými postoji a názory jste se setkal/a/i, když jste Vašemu okolí oznámil/a/i, že budete své dítě/děti vzdělávat sám/sama/sami doma?

Setkala jsem se s nepochopením především ze strany babiček a starší generace. Zdvížené obočí a otázky typu: „A proč jako? Co vám vlastně vadí, vždyť my jsme tu školu taky přežili.“ Od některých rodičů přišlo ale i pochopení a souhlas, protože kdyby mohli, udělali by to stejné.

Abyste mohl/a/i začít praktikovat domácí vzdělávání, musel/a/i jste splnit podmínky dané zákonem. Bylo pro Vás obtížné tyto podmínky naplnit?

Ne, oba s mužem jsme vysokoškoláci. Pedagogicko-psychologická poradna proběhla v klidu a rychle a administrativní věci taky.

Na základě čeho jste si vybral/a/i školu, kam jste dítě/děti přihlásil/a/i k plnění povinné školní docházky?

Hlavně dostupnost a fyzická vzdálenost. Teď školu měníme a víc mě zajímají reference a lidi, kteří se s námi budou potkávat.

Jaká byla reakce školy, když jste oznámil/a/i, že jste se rozhodl/a/i pro domácí vzdělávání? Měla škola s domácím vzděláváním již nějaké zkušenosti?

Reakce nebyla žádná. Papíry se v klidu vyřídily. Myslím, že pár dětí, které přestupovaly na domácí vzdělávání, už viděli.

Jak udržujete kontakt se školou?

E-mailem a telefonicky.

Udržuje/í Vaše dítě/děti kontakt se školou, respektive se spolužáky? Pokud ano, jakým způsobem?

Máme neoficiální komunitní školu, kde jsou v kontaktu domškolácké děti téměř denně. Ale není to ta škola, ve které jsme registrovaní.

Zúčastňuje/í se Vaše dítě/děti nějakých školních akcí, případně dochází na výuku některých předmětů do školy?

Ne.

Uplatňujete spíše „školu doma“ neboli “blokovanou výuku“ (řídíte se vzdělávacím programem, který určuje, co a kdy se má dítě naučit), nebo „unschooling“ (vzděláváte své dítě/děti bez předem stanoveného plánu pouze na základě toho, co život přinese)?

Výuku uplatňujeme, ale ne v podobě, kterou naznačujete. Neřešíme školní vzdělávací program, ale děti prochází témata a okruhy, které je baví a zajímají.

Kolik hodin denně průměrně vzdělávání věnujete? Zařazujete i odpočinkové dny, případně kolik?

Průměrně tři až čtyři hodiny. Odpočinkové dny jsou podle potřeby, nedokážu to kvantifikovat.

Pomáháte si vzájemně i s dalšími rodinami, které praktikují domácí vzdělávání? Pokud ano, jak?

Ano, jak už jsem řekla, máme společnou komunitní školu, kam chodí děti podle vlastního výběru předmětů a zájmů.

Jakým způsobem probíhá pololetní ověřování výsledků domácího vzdělávání?

Jezdíme do školy, ve které je dcera registrovaná, a procházíme tam všechny materiály, které za půl roku vytvořila. Někdy byla i podrobnější otázka na konkrétní učivo.

Byl/a/i jste vždy spokojen/a/i s hodnocením, které škola vašemu/vašim dítěti/dětem udělila?

Nebyla jsem spokojená se způsobem vedení ověřování znalostí – bylo to velmi stresující a neempatické. I proto školu měníme.

Vytváříte s dítětem/děti portfolio? Pokud ano, využívá ho škola jako zdroj k hodnocení výsledků domácího vzdělávání?

Ano, portfolio vytváříme a škola ho používá k hodnocení.

V čem pociťujete přednosti a v čem naopak nedostatky domácího vzdělávání?

V možnosti regulovat čas a kvantum výuky podle potřeb dítěte i rodiny. Domácí vzdělávání taky přináší méně tlaku a nepříjemných zážitků s vyhořelými pedagogy a víc respektu a možnosti volby. Někdy je to náročné na organizaci v rámci codu celé rodiny.

Co domácí vzdělávání dítěti/dětem dává, a co mu/jim podle Vašeho názoru naopak bere?

Co mu dává jsem už řekla. Nevím, jestli mu něco bere, takhle jsem o tom nepřemýšlela. Každá volba otvírá jedny dveře a zároveň zavírá ty druhé.

Myslíte si, že bude/ou mít Vaše dítě/děti problém se začleněním se do školního kolektivu až domácí vzdělávání skončí? Co mu/jim tato změna podle Vás může přinést?

Možná ano, ale přizpůsobí se, když to bude potřeba. Nejsou to mimoni uzavření ve skleněné lahvi, ale normální děti v kontaktu s běžným světem. Jsou schopné respektovat různé podmínky a najít si svůj prostor.